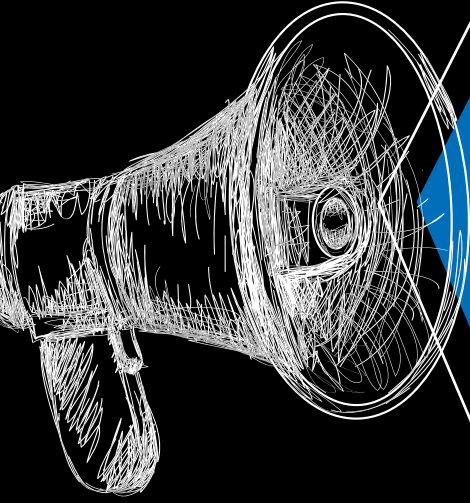

KOLLUK
KUVVETLERİ
TARAFINDAN AŞIRI
GÜÇ KULLANIMINA VE
DİĞER İNSAN HAKLARI
İHLALLERİNE KARŞI
**AFRİKALILARIN VE
AFRİKA KÖKENLİ
İNSANLARIN İNSAN
HAKLARININ VE TEMEL
ÖZGÜRLÜKLERİNİN
DESTEKLENMESİ VE
KORUNMASI**

**Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri yıllık
raporu ile Yüksek Komiserlik ve Genel Sekreter raporları**

**İrkçılık, ırk ayrımcılığı, yabancı düşmanlığı ve ilgili
hoşgörüsüzlük biçimleri, Durban Bildirgesi ve Eylem
Programının takibi ve uygulanması**

**KOLLUK KUVVETLERİ TARAFINDAN AŞIRI
GÜÇ KULLANIMINA VE DİĞER İNSAN
HAKLARI İHLALLERİNE KARŞI
AFRİKALILARIN VE AFRİKA KÖKENLİ
İNSANLARIN İNSAN HAKLARININ VE
TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİNİN
DESTEKLENMESİ VE KORUNMASI**

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği
Gümüşsuyu Mah. Ağa Çırağı Sok.
No:7 Pamir Apartmanı Daire:1
Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 293 63 77
www.esithaklar.org
email: esithaklar@gmail.com

Çeviri: *Ergin Kaptan - Virtus Çeviri*
Redaksiyon: *Mine Çetin*
Grafik Tasarım: *Mehmet Ali Çelik*

İSTANBUL - 2021

Bu yayın Eşit Haklar İçin İzleme
Derneği'nin yaptığı gayri-resmi çeviridir.

İçindekiler

4	Özet
6	I. Giriş ve Metodoloji
12	II. İnkâr Kùltürlerinin Sonlandırılması, Sistemik Irkçılığın Ortadan Kaldırılması ve Eylemlerin Hızlandırılması
23	III. Kolluk Kuvvetleri Tarafından Gerçekleştiren İnsan Hakları İhlallerinin Cezasız Kalmasına Son Verilmesi ve Güven Açıklarının Kapatılması
37	IV. Afrika Kökenli İnsanların ve Irkçılığa Karşı Çıkanların Seslerinin Duyulmasının ve Endişelerinin Dikkate Alınmasının Sağlanması
47	V. Hesap Verebilirlik ve Tazmin Dahil Olmak Üzere Miraslarla Yüzleşilmesi
54	VI. Sonuçlar
57	Ek. İrksal Adalet ve Eşitlik İçin Dönüştürücü Değişime Yönelik Dört Maddeli Gündem

Özet

George Floyd'un 25 Mayıs 2020'de öldürülmesi ve ardından dünya çapında gerçekleşen kitlesel protestolar ırkçılığa karşı mücadelede bir dönüm noktası olmuştur. Bazı ülkelerde hem Afrikalıların ve Afrika kökenli insanların yaşamlarını etkileyen ırkçılığın sistemik yapısı hem de insanların onurunu ve haklarını koruyan geleceğe dönük yaşam koşullarını güvence altına almak için geçmişte ele alma ihtiyacı artık daha geniş bir şekilde tanınmakta ve kabul görmektedir. Bu sorunları derhal ve her yerde ele almak hepimizin görevidir.

İnsan Hakları Konseyi'nin 43/1 sayılı kararına uygun olarak ve eşi benzeri görülmemiş bir değişim fırsatının kabul edilmesiyle hazırlanan bu kapsamlı rapor, özellikle beraberindeki bir konferans belgesiyle birlikte okunduğunda, ırksal adalet ve eşitlik için dönüştürücü bir değişime yönelik bir gündem sunmaktadır.

Ekteki bu dönüştürücü gündemin amaçları; inkar kültürlerini sonlandırmak, sistemik ırkçılığı ortadan kaldırmak ve eylem hızını artırmak; kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerinin cezasız kalmasına son vermek ve bu alandaki güven açıklarını kapatmak; Afrika kökenli insanların ve ırk-

çılığa karşı çıkanların seslerinin duyulmasını ve endişelerinin dikkate alınmasını sağlamak; hesap verebilirlik ve tazmin de dahil olmak üzere mirasları kabul edip bunlarla yüzleşmektir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği; Devletleri, bu gündemi, her Devletin özel tarihini, yaşanmış deneyimlerini ve mevcut gerçeklerini ele almak için Afrika kökenli insanların anlamlı katılımı ve ulusal diyaloglar aracılığıyla hazırlanan eylem planlarına ve somut önlemlere dönüştürmeye çağırır. Yüksek Komiserlik; Devletlere ve diğer paydaşlara yapılan yardımın güçlendirilmesi, belirli olayların belgelendirilmesi ve takip edilmesi, mağdurlar, hayatta kalanlar ve etkilenen topluluklarla istişareler yürütülüp ortaklıklar kurulması ve Devletlerde özel olarak ilave kapasiteye ihtiyaç duyulan ilgili ırksal adalet süreçleri için rehberlik sağlanması yoluyla bu gündemi uygulamak için Devletler ve İnsan Hakları Konseyi ile birlikte çalışmayı sabırsızlıkla beklemektedir.

Yüksek Komiser ayrıca İnsan Hakları Konseyi'nin bu konulara yakın alakasını sürdürmesini, bu raporda ve beraberindeki konferans belgesinde vurgulananlar gibi ilgili kalıpların, olayların, politikaların ve süreçlerin incelenmesi de dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanında kolluk uygulamaları bağlamında ırksal adaleti ve eşitliği geliştirmek için özel, zaman kısıtlatmalı bir mekanizma kurmasını veya ek kapasite sağlamak suretiyle mevcut bir mekanizmayı güçlendirmesini tavsiye eder.

I. Giriş ve Metodoloji

1. George Floyd'un 25 Mayıs 2020'de Amerika Birleşik Devletleri'nin Minnesota eyaletinde öldürülmesi, birçok ülkede meydana gelen kitlesel protestolar ve sorumlu kolluk görevlisine karşı verilen ağır ceza kararı¹ ırkçılığa karşı mücadelede çok önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir.

2. Irksal adalet çağrısında bulunanların dünya çapında seferberliği, ırkçılıkla uzun süredir ertelenen bir hesaplaşmayı zorunlu kılmış ve tartışmaları, ırkçılığın sistemik yapısına ve ırkçılık yapan kurumlara odaklanmaya kaydırmıştır. Bu hususun teşvikiyle, İnsan Hakları Konseyi 17 Haziran 2020'de ırkçılık temelli mevcut insan hakları ihlalleri, sistemik ırkçılık, polis şiddeti ve barışçıl protestolara karşı şiddet hakkında acil bir istişare süreci başlatmıştır. 19 Haziran 2020'de Konsey, 43/1 sayılı kararı oy birliğiyle kabul ederek Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nden, kolluk kuvvetleri tarafından Afrikalıları ve Afrika kökenli insanlara karşı gerçekleştirilen sistematik ırkçılık ve uluslararası insan hakları hukuku ihlalleri, özellikle de George Floyd ve diğer Afrikalıların ve Afrika kökenli insanların ölümüy-

1 www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27016&LangID=E.

le sonuçlanan olaylar hakkında bir rapor hazırlamasını, hesap verebilirliğe ve mağdurların tazminine katkıda bulunmasını, protestoculara, çevredekilere ve gazetecilere karşı aşırı güç kullanıldığı iddiası da dahil olmak üzere ırkçılık karşıtı barışçıl protestolara devlet müdahalelerini incelemesini ve kırk yedinci oturumda Konseye kapsamlı bir rapor sunmasını talep etmiştir.

3. Özellikle beraberindeki bir konferans belgesiyle² birlikte okunduğunda, mevcut raporda Yüksek Komiser, Afrikalıların ve Afrika kökenli insanları³ marjinalleştirilmelerinin ve fırsatlara, kaynaklara ve yetkiye eşit erişimden yoksun olmalarının bir sonucu olarak yaşamın her alanında karşılaştığı bileşik eşitsizlikleri ayrıntılı olarak ele alır. En görünür ve geri döndürülemez sonuç olarak ölümle neticelenen olaylara ve mağdurlar için tutarlı bir hesap verebilirlik ve tazmin eksikliğine odaklanarak, sistemik ırkçılığın kolluk uygulamaları alanında kendini nasıl gösterdiğinin altını çizer. Yüksek Komiser, Afrika kökenli insanların ve ırkçılığa karşı duran herkesin sesinin duyulmasının sağlanmasının önemini vurgular. Köleleştirmenin, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticarete konu olmasının ve sömürgeciliğin

2 A/HRC/47/CRP.1 sembolü ile yayınlanacaktır. Ayrıca bkz.

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26326&LangID=E;

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26921&LangID=E.

3 Afrika kökenli insanlar; Durban Bildirgesi ve Eylem Programı'nda bu şekilde atıfta bulunulan ve kendilerini Afrika kökenli insanlar olarak tanımlayan kişilerdir (Rak Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 34 (2011), para. 1).

mirasıyla yüzleşmenin, ayrıca onarıcı adalet çözümleri aramanın hayli gecikmiş bir ihtiyaç olduğunu belirtir. Eyleme geçilmesinin şart olduğunu kabul ederek, bu raporda, Afrikalılar ve Afrika kökenli insanlar açısından küresel boyutta ırksal adalet ve eşitlik için dönüştürücü değişime yönelik bir gündem sunar (Bkz. ek).

4. Bu anın hayati önemi göz önüne alındığında, Yüksek Komiser, İnsan Hakları Konseyi'nin 43/1 sayılı kararının uygulanması için özel bir ekip kurmuştur. Yüksek Komiserlik (BMİHYK), Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Uluslararası Sözleşme- de belirtilenler başta olmak üzere, mevcut uluslararası insan hakları hukuku yükümlülüklerine dayalı olarak bu konularda gerçekleştirilen onlarca yıllık araştırma, tavsiye ve eylemi temel almanın önemini kabul etmiştir.

5. BMİHYK tarafından yürütülen analiz, Devletlere ve diğer paydaşlara yöneltilen ve İnsan Hakları Konseyi'nin 43/1 sayılı kararında gündeme getirilen tüm konulara ilişkin özel soruları içeren ayrıntılı bir sunum çağrısına yanıt olarak yapılan 110'dan fazla katkıya⁴, halka açık materyallerin gözden geçirilmesine ve çoğu Afrika kökenli (yüzde 65'inden fazlası kadın olan) 340'tan fazla kişiyle çevrimiçi olarak gerçekleştirilen 23 görüşmeye

4 Devletler [Cezayir, Andorra, Arjantin, Bolivya (Çokuluslu Devleti), Kosta Rika, Kıbrıs, Finlandiya, Guatemala, Meksika, İsveç, Ukrayna ve Amerika Birleşik Devletleri], hükümetler arası kuruluşlar, ulusal insan hakları kuruluşları, Birleşmiş Milletler kuruluşları, ihtisas kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşlardan katkılar alınmıştır. Bkz. www.ohchr.org/EN/Issues/Racism/Pages/Call-Implementation-HRC-Resolution-43-1.aspx.

dayanmaktadır. Kolluk kuvvetleri tarafından öldürülen Afrika kökenli kişilerin aileleri ile akademisyenler, uygulayıcılar, sivil toplum temsilcileri, işletmeler, ulusal insan hakları kuruluşları ve eşitlik kurumlarının yanı sıra bölgesel insan hakları uzmanları dikkatle dinlenmiştir. Raporun ana temaları olan sistemik ırkçılık, kolluk politikaları ve uygulamaları ile mağdurlar için hesap verebilirlik ve tazmin hakkında özel istişareler yapılmıştır. BMİHYK'nın, dönüştürücü değişimi sağlama yolları konusunda öneriler oluşturmak için Afrika kökenli insanların ve toplulukların gerçek deneyimlerinden dersler çıkarması çok büyük önem taşımıştır.

6. Birleşmiş Milletler özel prosedür yetki sahipleri ve insan hakları sözleşme denetim organlarının üyeleri ile ek istişarelerde bulunulmuştur. BMİHYK; Afrika Kökenli İnsanlara İlişkin Uzmanlar Çalışma Grubunun, ırkçılığın, ırk ayrımcılığının, yabancı düşmanlığının ve ilgili hoşgörüsüzlüğün güncel biçimleri Özel Raportörünün ve barışçıl toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakları Özel Raportörünün bakış açılarından ve içgörülerinden kesintisiz olarak faydalanmış, bu katkılar mevcut raporu zenginleştirmiştir.

7. BMİHYK; en az 190'ı kolluk kuvvetleri eliyle gerçekleşen, Afrikalı ve Afrika kökenli insanların hayatını kaybettiği 250'den fazla ölüm vakası hakkında bilgi almıştır. Bu 190 vakanın yüzde 98'inin Avrupa, Güney Amerika ve Kuzey Amerika'da gerçekleştiği bildirilmiştir. Vakalar farklı hukuk sistemlerine sahip ülkelerde

yaşanırken söz konusu ülkelerdeki bazı uygulamalar, kalıplar ve zorlukların aynı olduğu görülmüştür. Bu zaman kısıtlamalı ve küresel yetkinin doğasında var olan sınırlamalar göz önüne alındığında, BMİHYK yedi sembolik olay seçmiş ve söz konusu uygulamaları, kalıpları ve zorlukları ortaya koyarak yapısal ve kurumsal değişim için somut tavsiyelerde bulunmak amacıyla bu olayları ayrıntılı olarak incelemiştir. Söz konusu yedi olayla ilgili olarak, BMİHYK'nin ulaştığı ilgili Devletlerin görüşleri, ekteki konferans belgesinde özetlenmiştir.

8. BMİHYK'nin paylaşımlar ve istişarelere ilişkin olarak yaptığı analiz, Afrikalılara ve Afrika kökenli insanlara karşı ırkçılık ve ırk ayrımcılığının genellikle toplumdaki bireylerin statüsünün alçaltılmasına dayanan politika ve uygulamalardan kaynaklandığını göstermektedir.⁵ Bu politika ve uygulamaların etkileri, başta köleleştirme, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti ve/veya sömürgecilik mirasına sahip veya bunlarla önemli bağlantıları olan Devletlerde olmak üzere çok sayıda Devlette görülmekte ve Afrika kökenli insanlardan oluşan toplulukların büyümesiyle sonuçlanmaktadır. Paylaşımlar ve istişareler, bu Devletlerdeki Afrika kökenli insanların durumlarını defalarca vurgulamıştır. Bu rapor aynı vurguya odaklansa da BMİHYK ve çok sayıda Birleşmiş Milletler insan hakları mekanizması, dünya çapında, özellikle çağdaş

5 Halka açık BMİHYK raporları, Birleşmiş Milletler ve bölgesel insan hakları mekanizmalarının bulguları ve açık kaynaklı bilgilerle analiz tamamlanmıştır.

göç trendleri⁶ bağlamında Afrikalılar ve Afrika kökenli insanlar ile ve Afrika kökenli insanların oluşturduğu daha küçük topluluklara karşı ırkçılık ve ırk ayrımcılığı yapılmasına ilişkin endişelerini dile getirmiştir.⁷

9. Uzmanlarla yapılan istişarelere ek olarak, bu raporun amaçları doğrultusunda, Afrikalılara ve Afrika kökenli insanlara karşı sistematik ırkçılık kavramı; yapısal ve kurumsal ırkçılıkla ilgili olduğu biçimleri de dahil olmak üzere, Devlet kurumlarında, özel sektörde ve toplumsal yapılarda karmaşık, kendi içinde ilişkili bir kanunlar, politikalar, uygulamalar ve tutumlar sisteminin işleyişi olarak anlaşılmaktadır. Bunlar birleşerek ırk, renk, köken veya ulusal ya da etnik köken temelinde, doğrudan veya dolaylı, kasıtlı veya kasıtsız, hukuki veya fiili ayrımcılık, ayırım, dışlama, kısıtlama veya tercih ile sonuçlanmaktadır. Sistemik ırkçılık genellikle yaygın ırksal kalıpyargılar, önyargılar ve yanlışlıklar şeklinde kendini gösterir ve temellerini sıklıkla kölelik, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti ve sömürgecilik tarihinden ve miraslarından alır.

6 A/HRC/38/52. Ayrıca bkz. CCPR/C/AUS/CO/6;

www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22741;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22765;
https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/LBY/INT_CERD_SWA_LBY_8609_E.pdf;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=23339>;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=3275>.

7 CERD/C/PAK/CO/21-23;

<https://minorityrights.org/minorities/siddi/>;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25213>.

II. İnkâr Kùltürlerinin Sonlandırılması, Sistemik İrkçılığın Ortadan Kaldırılması ve Eylemlerin Hızlandırılması

10. Paylaşım lar ve istişareler, Afrika kökenli insanların, tarihsel miraslarla şekillenen ve nesiller boyu süren yapısal eşitsizlik döngüleri aracılığıyla karşılıklı olarak pekiştirilen birbiriyle bağlantılı, kesişimsel ve bileşik ırk ayrımcılığı, marjinalleştirme ve dışlama biçimleriyle karşı karşıya olduğunu ve bunun da hayatın her alanında insan haklarından yararlanılmasını etkilediğini vurgulamıştır. Sistemik ırkçılık, büyük ölçüde, köleliğin kaldırılmasının, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticaretinin ve sömürgeciliğin sona ermesinin ve Devletler tarafından bugüne kadar alınan önlemlerin, bu uygulamaların inşa ettiği ırk ayrımcılığına yönelik yapıları ortadan kaldırdığı ve eşit koşullar yarattığı yönündeki yanlış algılar nedeniyle varlığını sürdürmektedir.

11. Katı sosyoekonomik ve politik marjinalleşme, birçok Devlette Afrika kökenli insanların hayatlarını şekillendirmektedir. Afrika kökenli büyük toplulukların bulunduğu ölkelerde, bu topluluklara mensup olanların yoksulluk içinde yaşaması veya yoksulluğa karşı savunmasız olması, orantısız olarak yüksek işsizlik oranlarına maruz kalması, daha düşük ücretler kazanması ve daha düşük nitelikli pozisyonlarda bulun-

ması daha olasıdır.⁸ Yeterli barınma imkanına erişimden yoksun olmaları ve ayrı, dezavantajlı ve tehlikeli mahallelerde yaşamaları daha yüksek bir ihtimaldir.⁹ Bazı ülkelerde, çevre kirliliğinden ve temiz suya erişim eksikliğinden orantısız bir şekilde muzdarip oldukları görülmektedir.¹⁰ Bazı durumlarda, vatandaşlık ve göçmenlik statüsüyle ilgili önlemlerin Afrika kökenli bazı insanlar için ayrımcı sonuçlara neden olduğu bildirilmektedir.¹¹ Arazi haklarını korumaya yönelik bazı resmi tedbirlere rağmen, Afrika kökenli insanlar bazı ülkelerde yerinden edilme, mülksüzleştirme, arazilerinden çıkarılma ve arazilerinin kamulaştırılması durumlarıyla karşılaşmaya devam etmektedir.¹²

-
- 8 A/HRC/15/18; A/HRC/38/33/Add.1; A/HRC/36/60/Add.1; A/75/363; İşkenceyi Önleme Derneği paylaşımı;
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-being-black-in-the-eu_en.pdf;
www.worldbank.org/en/region/lac/brief/afro-descendants-in-latin-america;
www.cepal.org/es/publicaciones/46191-afrodescendientes-la-matriz-la-desigualdad-social-america-latina-retos-la;
https://www.oas.org/en/iachr/afro-descendants/docs/pdf/afros_2011_eng.pdf;
www.oas.org/en/iachr/reports/pdfs/PoliceUseOfForceAfrosUSA.pdf.
- 9 A/HRC/33/61/Add.2; A/74/274;
www.oas.org/en/iachr/reports/pdfs/PoliceUseOfForceAfrosUSA.pdf;
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-being-black-in-the-eu_en.pdf.
- 10 A/HRC/27/68/Add.1; A/HRC/42/59/Add.2; A/HRC/45/44/Add.1-2;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25814>.
- 11 A/HRC/38/52; A/HRC/41/54/Add.2; A/HRC/44/57/Add.2; Belgesiz Göçmenler Üzerine Uluslararası İşbirliği Platformu'nun paylaşımı;
<https://committees.parliament.uk/publications/3376/documents/32359/default/>;
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/874022/6.5577_HO_Windrush_Lessons_Learned_Review_WEB_v2.pdf.
- 12 A/HRC/39/69; A/HRC/41/54; A/HRC/45/44/Add.1-2; Cristosal'ın paylaşımı;
<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30201>.

12. Afrika kökenli insanlar, kaliteli eğitim ve sağlık hizmetlerine eşit erişim elde etme konusunda da engellerle karşılaşmaktadır. Bazı ülkelerde, okullarda ırk ayrımcılığına maruz kalma oranlarının yanı sıra, okuyup yazamama ve okulu bırakma oranlarının da daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır.¹³ Afrika kökenli büyük insan topluluklarının bulunduğu ülkeler de dahil olmak üzere, diğer etnik gruplara kıyasla her yaşta daha yüksek ölüm oranları ve daha fazla sağlık sorunu vakası bildirilmektedir.¹⁴ Sağlık alanında ve sağlığın temel sosyal belirleyicileri genelinde uzun süredir var olan yapısal eşitsizlikler, koronavirüs (COVID-19) pandemisiyle daha da derinleşmiştir.¹⁵

-
- 13 CERD/C/BRA/18-20; A/HRC/15/18; A/HRC/27/68/Add.1; A/HRC/33/61/Add.2; A/HRC/36/60/Add.1; A/HRC/42/59/Add.1; Meksika İnsan Hakları Ulusal Komisyonu paylaşımı;
<https://assembly.coe.int/LifeRay/EGA/Pdf/Press/2021/20210316-Afrophobic-prov-EN.pdf>;
<https://rm.coe.int/ecri-report-on-germany-sixth-monitoring-cycle-/16809ce4be>;
www.worldbank.org/en/region/lac/brief/afro-descendants-in-latin-america;
www.oas.org/en/iachr/afro-descendants/docs/pdf/afros_2011_eng.pdf; www.enar-eu.org/IMG/pdf/sr_key_findings-2.pdf;
<https://rm.coe.int/combating-racism-and-racial-discrimination-against-people-of-african-d/1680a1c0b6>.
- 14 A/HRC/36/60/Add.1; A/HRC/38/33/Add.1; CERD/C/USA/CO/7-9; Üreme Hakları Merkezi ve Ulusal Doğum Eşitliği İşbirliği paylaşımı;
www.lawrencereview.co.uk/;
www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0239_EN.html;
www.oas.org/en/iachr/afro-descendants/docs/pdf/afros_2011_eng.pdf;
www.cepal.org/sites/default/files/publication/files/44387/S1800725_en.pdf;
<https://iris.paho.org/handle/10665.2/51571>.
- 15 A/HRC/45/44; A/HRC/45/47; İnsan Hakları İzleme Örgütü paylaşımı;
www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/COVID-19_and_Racial_Discrimination.pdf;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25916.

13. Yoksulluğun ırksallaştırılmasıyla birlikte, ekonomik ve sosyal haklardan yararlanma açısından karşılaşılan farklı sonuçlar, Afrika kökenli insanların karar alma süreçlerinde ve kamusal yaşamda anlamlı katılımı ve temsilinin yetersiz kalması ile birleşmektedir. Afrika kökenli büyük toplulukların bulunduğu Devletlerde seçimle işbaşına gelinen organlarda ve diğer karar alma organlarındaki temsil düzeyi, temsil ettikleri nüfusun yüzdesinden önemli ölçüde düşüktür.¹⁶ Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde, Afrika kökenli bazı insanlar, ağır suçlardan hüküm giymiş kişilerin oy haklarını reddeden önlemler de dahil olmak üzere, onları orantısız şekilde etkileyen tedbirler yoluyla haklarından mahrum edilmektedir.¹⁷

14. Afrikalıların ve Afrika kökenli insanların yaşadığı sistemik ırkçılık; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsel kimlik, uyruk, göçmen statüsü, engellilik, din, sosyoekonomik ve diğer statüler dahil olmak üzere çeşitli kimliklerin kesişimselliği veya birleşimiyle şekillenmektedir. Afrika kökenli kadınlar, kesişimsellik ve eşitsizliğin tam ortasında yer almakta ve bu nedenle, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve zararlı cinsiyet tektipleştirmeleri ile birlikte ırksal veya

¹⁶ A/HRC/44/57/Add.2;

www.oas.org/en/iachr/afro-descendants/docs/pdf/afros_2011_eng.pdf;
<https://rm.coe.int/combating-racism-and-racial-discrimination-against-people-of-african-d/1680a1c0b6>;
<https://assembly.coe.int/LifeRay/EGA/Pdf/Press/2021/20210316-Afrophobic-prov-EN.pdf>.

¹⁷ A/HRC/33/61/Add.2; A/HRC/38/33/Add.1; CERD/C/USA/CO/7-9.

etnik kökenlerinden kaynaklanan çeşitli ayrımcılık biçimleriyle karşı karşıya kalmaktadır.¹⁸

15. Afrika kökenli insanların dehümanizasyonu – yani köleliği, yaygın ırksal kalıpyargıları¹⁹ ve geniş çaplı olarak kabul edilen zararlı uygulamalar ve gelenekleri haklı çıkarmak için geçmişte ortaya çıkarılmış, yanlış bir sosyal ırk yapılandırmasına dayanan bir uygulamaya tabi tutulması²⁰– ırk ayrımcılığına, eşitsizliğe ve şiddete karşı hoşgörüyü sürdürmüş ve desteklemiştir. Ceza adalet sistemlerini, göç politikasını ve sınır yönetimini düzenleyen yasaları ve uygulamaları haklı çıkarmak için, Afrikalıları ve göçmenler de dahil olmak üzere Afrika kökenli insanları yanlış bir şekilde suç faaliyetleriyle ilişkilendiren veya ekonomik ve hatta ulusal güvenlik kaygılarının oluşturduğu hassas sinir uçlarına temas eden anlatılar kullanılmaya devam etmektedir.²¹ Nefret söylemi de dahil olmak üzere ırk temelli şiddet ve nefret, üstünlükçü ideolojilere dayanan

18 A/HRC/20/16; A/HRC/29/47; A/HRC/35/10; CERD/C/URY/CO/21-23; CERD/C/ARG/CO/21-23; kadınlar ve kız çocuklarına karşı ayrımcılık Çalışma Grubu, Rede Nacional de Mulheres Negras no Combate à Violência (Brezilya) ve Woodhull Özgürlük Vakfı/Kentsel Adalet Merkezi Seks İşçileri Projesi paylaşımları; www.un.org/sites/un2.un.org/files/women_and_girls_of_african_descent_web.pdf.

19 A/74/274;

www.enar-eu.org/IMG/pdf/sr_key_findings-2.pdf;

www.oas.org/en/iachr/afro-descendants/docs/pdf/afros_2011_eng.pdf.

20 A/HRC/30/56/Add.1; A/HRC/39/69/Add.2; A/HRC/44/57/Add.2.

21 A/HRC/38/52; Quaker Birleşmiş Milletler Ofisi paylaşımı.

aşırı sağ ve popülist stratejilerin araçlarıdır.²²

16. Yukarıda bahsedilen zorluklar, sistemik ırkçılığın farklılaşmış dinamiklerini ortaya çıkarmak ve anlamak açısından verilerin önemini göstermektedir. Yasaların, politikaların ve uygulamaların belirli ırksal veya etnik gruplar üzerindeki etkisi de dahil olmak üzere, ırk veya etnik kökene göre ayrıştırılmış verilerin toplanması, analiz edilmesi ve uygulanması, normdan ziyade istisna olmaya devam etmektedir. Bu tür verilerin, bunları toplayan Devletlerde bile, etkili politika oluşturma sürecine katkıda bulunmak için tutarlı bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir.²³

-
- 22 A/HRC/41/55; A/73/312; CERD/C/USA/CO/7-9;
www.ohchr.org/Documents/Countries/IT/ItalyMissionReport.pdf;
<https://rm.coe.int/ecri-annual-report-2019/16809ca3e1>;
www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0239_EN.html;
www.enar-eu.org/IMG/pdf/sr_key_findings-2.pdf;
www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-2.pdf;
<https://assembly.coe.int/LifeRay/EGA/Pdf/Press/2021/20210316-Afrophobie-prov-EN.pdf>;
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-fundamental-rights-report-2018_en.pdf;
www.pewresearch.org/fact-tank/2017/07/25/1-in-4-black-americans-have-faced-online-harassment-because-of-their-race-or-ethnicity/;
www.fbi.gov/investigate/civil-rights/hate-crimes;
<https://mkcentrum.se/wp-content/uploads/2014/12/Afrofobi-20140203-executive-summary.pdf>.
- 23 www.statewatch.org/media/documents/news/2018/mar/eu-com-data-collection-field-of-equality-study-2017.pdf; www.lawrencereview.co.uk/.

Geleceğe Giden Yol

17. Yukarıda bahsedilen örnekler, Devletlerin insan onurunu ve insan haklarını koruyan yaşam koşulları tesis etmesinin aciliyetine işaret etmektedir.²⁴ Uluslararası insan hakları hukuku ve siyasi taahhütler, salt biçimsel bir eşitlik anlayışının ötesinde, somut ırksal adalet ve eşitlik elde etmek için açık ve net bir çerçeve sağlamaktadır.²⁵ Bunlar, hukuki statülerinden bağımsız olarak, Devletlere sistemik ırkçılık dahil²⁶ her türlü ırk ayrımcılığını²⁷ ortadan kaldırmaları yönünde yükümlülükler getirmektedir.²⁸ Bu ayrıca, kesişimsel bir analiz yoluyla, amaç itibarıyla ayrımcı olmayabilecek ancak sonuç ve etki açısından ayrımcı olan kurumların, mevzuatın, politikaların ve uygulamaların reforma gidilmesini gerektirmektedir.²⁹

24 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 36 (2019).

25 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararları No. 32 (2009) ve No. 34 (2011).

26 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Md. 2; Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Md. 2; Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Md. 2; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Md. 2; Durban Bildirgesi ve Eylem Programı, paragraf 35; Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 34 (2011); A/75/561.

27 Cezayir, Andorra, Arjantin, Bolivya (Çokuluslu Devleti), Kosta Rika, Kıbrıs, Finlandiya, Guatemala, Meksika, İsveç ve ABD'nin yanı sıra Avrupa Birliği paylaşımları. Bu tarafların tamamı, ayrımcılıkla mücadele yasaları ve politikaları hakkında bilgi sağlamıştır.

28 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 30 (2004), paragraf 3; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Genel Yorum No. 20 (2009), paragraf 30; İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 31 (2004), paragraf 10.

29 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 32 (2009), paragraf 7; A/HRC/38/52, paragraf 29.

18. Devletler, sistemik ırkçılığın kapsamını ve etkisini incelemeli, ırkçılığı bireyselleştirilmiş eylemlerin toplamının ötesinde ele alan etkili yasal, politik ve kurumsal önlemler almalıdır. Bu nedenle, siyasi, sosyal ve ekonomik eşitsizliklere katkıda bulunan yapıları ve tedbirleri ortadan kaldırmak ve sistemik ırkçılığın tezahürlerini, kök nedenlerini ve itici güçlerini kapsamlı bir şekilde ele almak amacıyla titiz bir inceleme şarttır.³⁰ Kaydedilen ilerleme, niyetten ziyade etkiye dayalı göstergelere göre ölçülmelidir. Irkçılığı sürdürmeye yönelik teşvikleri ortadan kaldırmak ve sistem ve kurumların bundan nemalanmamasını sağlamak kilit önem taşımaktadır.

19. Sistemik ırkçılığa sistemik bir tepki verilmesi gerekmektedir. Devletler, kapsamlı ve yeterli kaynaklara sahip ulusal ve bölgesel eylem planlarında yer alan ve gerektiğinde başta Afrikalılar ve Afrika kökenli insanlar olmak üzere dezavantajlı grupların insan haklarından tam ve eşit şekilde yararlanmalarını sağlamaya yönelik özel tedbirler içeren, bütüncül devlet ve bütüncül toplum müdahalelerinin benimsenmesi ve izlenmesi yoluyla ırk ayrımcılığıyla mücadele için sistematik bir yaklaşım benimsemelidir.³¹ Bu bağlam-

30 Durban Bildirgesi ve Eylem Programı; Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 34 (2011), paragraf 17.

31 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 32 (2009).

da umut verici girişimler³² arasında 2021'de Amerika Birleşik Devletleri'nde “karşılaştığımız fırsatların ve zorlukların ölçeğine uygun bir bütüncül devlet eşitlik gündeminin” yürürlüğe konması yer almaktadır.³³ Ayrıca Devletler, uluslararası insan hakları hukuku uyarınca, Afrika kökenli insanlara karşı ırksal nefreti veya ayrımcılığı teşvik eden ve kışkırtan gruplar eliyle gerçekleştirilenler de dahil olmak üzere ırkçı davranışları, şiddeti ve nefret suçlarını önlemeli ve bunlara tepki göstermelidir.

20. Devletler; ırka veya etnik kökene, cinsiyete ve diğer faktörlere göre ayrıştırılmış kapsamlı verileri sıkı güvencelerle ve uluslararası insan hakları hukukuna uygun şekilde toplamalı ve kamuoyuyla paylaşmalıdır.³⁴ Ayrıca Devletler, yasaların, politikaların ve uygulamaların belirli ırksal ve etnik gruplar üzerindeki kümülatif etkilerini analiz etmelidir. BMİHYK, bazı Devletlerce gündeme getirilen zorlukların farkında

32 Bkz., örneğin, Avrupa Birliği paylaşımı;

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/a_union_of_equality_eu_action_plan_against_racism_2020_-2025_en.pdf;

www.oas.org/en/sare/documents/PA_Afrodesc_ENG.pdf;

www.canada.ca/en/privy-council/campaigns/speech-throne/2020/speech-from-the-throne.html;

www.canada.ca/en/canadian-heritage/campaigns/anti-racism-engagement/anti-racism-strategy.html;

www.cephal.org/sites/default/files/publication/files/44458/S1801011_en.pdf.

33 www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/01/20/executive-order-advancing-racial-equity-and-support-for-underserved-communities-through-the-federal-government/.

34 A/70/335; www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/GuidanceNoteon-ApproachtoData.pdf.

olmakla birlikte,³⁵ bu tür verilerin, deneyime dayalı kanıtların yerel bağlamlarda sistemik ırkçılığın boyutunun ve kurumsal müdahalelerin anlaşılmasını güçlendirmek ve politika tedbirlerinin etkinliğini izlemek amacıyla kullanılmasına olanak tanıdığını hatırlatır. Ulusal nüfus sayımlarında ve istatistiklerde Afrika kökenli insanların açıkça tanınması, bu insanların insanlık onuru haklarına içkin olan kimliklerini ve miraslarını da tanımaya yönelik bir adımdır. Devletler ayrıca Afrika'nın ve Afrika kökenli insanların kültürleri, tarihleri, mirası ve katkıları hakkında farkındalığı artırmak için eğitim müfredatlarına ve kültürel girişimlere yatırım yapmalıdır. Bunlar gerek uzlaşmayı sağlamak gerekse adalet, eşitlik ve dayanışma temelinde yükselen kapsayıcı toplumlar tesis etmek için vazgeçilmez unsurlardır.³⁶

21. İleriye dönük olarak, Devletler, Afrika kökenli kadınlar da dahil olmak üzere Afrika kökenli insanların ve onların mensubu olduğu kuruluşların, kolluk kuvvetleri ve ceza adalet sistemi dahil olmak üzere Devlet kurumlarına ve ayrıca karar alma süreçlerine yeterli finansman fırsatları aracılığıyla aktif ve anlamlı katılımını ve buralarda temsilini sağlamalıdır. Devletler; sivil toplum kuruluşları, özel sektör, medya, parlamentolar ve sendikalarla ortaklıkları teşvik etmelidir. Bağimsız ulusal insan hakları kuruluşları ve eşitlik ku-

³⁵ A/70/335.

³⁶ Durban Bildirgesi ve Eylem Programı, paragraf 106 ve 109.

rumları³⁷ kurulmalı veya güçlendirilmeli, bunlara başta kolluk kurumları ve ceza adalet sistemi içerisinde olmak üzere sistemik ırkçılığı ortadan kaldırmak için yeterli kaynaklar ve güçlü yetkiler verilmelidir.

22. Ticari işletmeler, Afrika kökenli insanların hakları da dahil olmak üzere insan haklarına saygı gösterme konusundaki kurumsal sorumluluklarını yerine getirmelidir. Faaliyetleri yoluyla insan haklarına olumsuz etki yaratmaktan veya bu etkilere katkıda bulunmaktan kaçınmalı, etkilenen topluluklarla doğrudan çalışmalı ve ilgili olduğu durumlarda onların özgür ve bilgilendirilmiş onaylarını önceden almalı ve bu tür etkiler ortaya çıktığında bunları düzeltmelidirler.³⁸ Örneğin; çeşitli, kapsayıcı ve adil istihdam uygulamalarını sağlamak için özel önlemler almalı ve ırk ayrımcılığıyla mücadele çabalarına sesleriyle katkı vermeye teşvik edilmelidirler.

23. Devletler, ırkçılıkla mücadele gündemini ilerletmek için fırsatları değerlendirmeli, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin uygulanmasında ırksal eşitliği sağlamaya öncelik vermeli ve Afrika kökenli insanların geride bırakılmamasını sağlamalıdır. Eylül 2021'in; 2001 yılında Güney Afrika'nın Durban kentinde düzenlenen Irkçılık, Irk Ayrımcılığı, Yabancı Düşmanlığı ve İlgili Hoşgörüsüzlüğe Karşı Dünya Konferansı'nın yirminci yıldönümü olması, eylemi acilen hızlandırmak için bir

37 www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.2.

38 www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf.

fırsattır. Afrika Kökenli İnsanlar Uluslararası On Yılı; tanınma, adalet ve kalkınmayı güçlendirmek için tamamlayıcı bir yol sunmaktadır. Afrika Kökenli İnsanlar Daimi Forumu, Afrika kökenli insanların önderlik ettiği hareketler için bir platform sağlayabilir ve Afrika kökenli insanların insan haklarının teşvik edilip bu haklara tam saygı gösterilmesine ilişkin Birleşmiş Milletler bildirgesinin hazırlanmasına katkıda bulunabilir. Bu süreçler, kolektif etkilerini en üst düzeye çıkarmak için entegre ve ileriye dönük bir şekilde güçlendirilmelidir.

III. Kolluk Kuvvetleri Tarafından Gerçekleştirilen İnsan Hakları İhlallerinin Cezasız Kalmasına Son Verilmesi ve Güven Açıklarının Kapatılması

24. Gerek sistemik ırkçılık gerekse Siyahlığın suçla ve suçlulukla kalıcı, zararlı ve aşağılayıcı bir şekilde ilişkilendirilmesi, Afrika kökenli insanların kolluk ve ceza adalet sistemleriyle olan etkileşimlerini de şekillendirmektedir. Bu ilişkilendirmenin etkisinin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi, resmi olarak ayrıştırılmış verilerin bulunmaması nedeniyle genellikle sekteye uğramaktadır. Mevcut veriler endişe vericidir. Örneğin, 2019'da Afrika kökenli Amerikalılar, ABD nüfusunun yüzde 13'ünü oluştururken toplam gözaltılar içerisinde yüzde 26 paya sahiplerdi.³⁹ Kanada'dan elde edilen

39 <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2019/crime-in-the-u.s.-2019/tables/table-43>.

veriler, “2013 ile 2017 yılları arasında, Toronto’da Siyah bir kişinin, Toronto Polis Teşkilatı tarafından ölümcül bir şekilde vurulması olasılığının Beyaz bir kişiye kıyasla yaklaşık 20 kat daha fazla olduğunu” göstermektedir.⁴⁰ Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı’nda, Nisan 2019 ile Mart 2020 arasında, “her 1000 Beyazdan 6’sı durdurularak aranırken her 1000 Siyahtan 54’ü durdurularak aranmıştır”.⁴¹

25. Bölgesel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları, üniversiteler ve düşünce kuruluşları veri boşluğunu doldurmaya çalışmaktadır. Bu kuruluşlar, diğer etnik gruplara kıyasla, Afrika kökenli insanların kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya gelmeleri durumunda orantısız şekilde olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kaldıklarını vurgulamaktadır. Irksal profillemenin, özellikle ayrımcı kimlik kontrolleri ve durdurup arama uygulamaları için bir dayanak olarak, birçok bölgede yaygın şekilde uygulandığı bildirilmektedir.⁴²

40 Action Canada paylaşımı;

www.ohrc.on.ca/en/public-interest-inquiry-racial-profiling-and-discrimination-toronto-police-service/collective-impact-interim-report-inquiry-racial-profiling-and-racial-discrimination-black#Executive%20summary.

41 www.ethnicity-facts-figures.service.gov.uk/crime-justice-and-the-law/policing/stop-and-search/latest.

42 Avrupa Birliği, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu, Amerikalar Arası İnsan Hakları Komisyonu, İnsan Hakları İzleme Örgütü, İşkenceyi Önleme Derneği, Centro de Estudios Legales y Sociales, Afrika Kökenli İnsanlar On Yılı Uluslararası Meclisi–Guyana, Red de Mujeres Afrolatinoamericanas, Afrocaribeñas y de la Diáspora (Capítulo México) ve Proyecto Afrodescendencia México paylaşımları;

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-being-black-in-the-eu_en.pdf;

www.amnesty.org/en/latest/news/2021/01/france-systemic-police-discrimination-requires-reforms/.

Belirli demografik grupları izlemek ve kontrol etmek⁴³ için yüz tanıma ve gözetim teknolojilerinin kullanılması gibi algoritmik karar verme ve yapay zeka uygulamalarının⁴⁴ öngörüye dayalı polislik⁴⁵ ve hükümle bağlantılı risk değerlendirmelerinde kullanılmasına ilişkin endişeler de rapor edilmiştir.⁴⁶ Uyuşturucuya bağlı suçlar da dahil olmak üzere orantısız durdurma, gözaltı ve tutuklama vakalarına ve orantısız biçimde uygulanan ölüm cezası da dahil olmak üzere daha ağır cezalara başvurulduğu bildirilmektedir.⁴⁷

26. Örneğin, Fransa'da, Defender of Rights (*Défenseur des droits*, Fransa'daki ulusal eşitlik kurumu) tarafından 2016 yılında yapılan bir anketin sonuçlarına göre, Arap/Mağripli veya Siyah olarak algılanan genç erkeklerin, diğerlerine göre 20 kat daha fazla kimlik kontrolüne maruz kalma olasılıkları vardı ve bu gençler, polis tara-

43 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 36 (2020), paragraf 35; A/HRC/41/35.

44 A/HRC/44/24; A/HRC/44/57; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/preventing-unlawful-profiling-to-day-and-future-guide>.

45 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 36 (2020), paragraf 33;

www.nyulawreview.org/online-features/dirty-data-bad-predictions-how-civil-rights-violations-impact-police-data-predictive-policing-systems-and-justice/.

46 www.propublica.org/article/machine-bias-risk-assessments-in-criminal-sentencing.

47 A/HRC/21/60/Add.1; A/HRC/30/65; A/HRC/31/56/Add.1; A/HRC/33/61/Add.1; CCPR/C/USA/CO/4; Önce Irk Eşitliği (Race Equality First), İşkenceyi Önleme Derneği, Zararı Azaltma Uluslararası Derneği (Harm Reduction International), İnsan Hakları Savunucuları (Advocates for Human Rights) paylaşımları; www150.statcan.gc.ca/n1/pub/89-657-x/89-657-x2019002-eng.htm; www.oci-bec.gc.ca/cnt/rpt/annrpt/annrpt20182019-eng.aspx; www.oas.org/en/iachr/reports/pdfs/ViolenceLGBTIPersons.pdf.

findan durdurulduklarında küçük düşürücü davranışlara ve fiziksel istismara önemli ölçüde daha fazla maruz kaldıklarını belirtti.⁴⁸ Bogota'nın iki mahallesinde bir sivil toplum kuruluşu tarafından 2019 yılında yapılan bir anket, “koyu tenli kişilerin” polisle karşı karşıya gelme, gözaltına alınma veya para cezasına çarptırılma olasılığının 2,5 kattan fazla olduğunu tespit etti.⁴⁹ Brezilya Kamu Güvenliği Forumu'na göre, Brezilya'da “2019'da polis müdahaleleri nedeniyle ölüm oranı Afrika kökenli insanlar için beyaz insanlara göre yüzde 183,2 daha yüksekti”.⁵⁰ Amerika Birleşik Devletleri'nde bir sivil toplum örgütü, 2020'de polis tarafından öldürülenlerin yüzde 28'inin,⁵¹ 1 Ocak 2020 itibarıyla idam mahkumlarının yüzde 41'inin⁵² ve 2018'de mahkumların yüzde 33'ünün Afrika kökenli Amerikalılardan oluştuğunun bildirildiğini ortaya koymuştur.⁵³

27. Siyah bedenlerin ve toplulukların kolluk kuvvetlerinin aşırı uygulamalarına maruz kaldığı ve bu durumun onlara korundukları hissiyatını vermekten ziyade tehdit altında hissetmelerine neden olduğu, görüşmeler sırasında sıkça dile getirilen bir endişe kay-

48 www.defenseurdesdroits.fr/sites/default/files/atoms/files/rapport-enquete_relations_police_population-20170111_1.pdf.

49 www.ilexaccionjuridica.org/wp-content/uploads/2020/06/Abuso-Policial-Fin-al-web.pdf.

50 <https://forumseguranca.org.br/wp-content/uploads/2020/10/anuario-14-2020-v1-interativo.pdf>.

51 <https://mappingpoliceviolence.org/>.

52 www.naacpldf.org/wp-content/uploads/DRUSAWinter2020.pdf.

53 www.pewresearch.org/fact-tank/2020/05/06/share-of-black-white-hispanic-americans-in-prison-2018-vs-2006/ft_20-05-05_imprisonmentrates_2a/.

nağıydı.⁵⁴ Bazı Devletlerde, Afrika kökenli çocukların bazı okullardan dışlanması daha olasıyken, diğerlerinde gözaltı, arama ve tutuklama yetkisine sahip polis memurlarının okullarda bulunması çocukların suçlu sayılmasına yol açmıştır.⁵⁵ Ayrıca, askeri personel ve teçhizat konuşlandırılmasının bazı durumlarda ölümcül güç kullanımını hızlandırıp kolaylaştırdığı bazı Devletlerde kolluk kuvvetlerinin askerileştiğinin bildirilmesi de rahatsız edicidir.⁵⁶

28. Mal müsadereci yasaları gibi yasalar ve uygulamalar, ırksal profillemeye ve diğer ayrımcı uygulamalar için ekonomik teşvikler yaratabilir.⁵⁷ Ek olarak, göçmenlik ve sınır uygulamalarında ölümler, keyfi tutuklamalar ve sınır dışı etme örnekleri ya da yasal güvencelerin bulunmaması başta olmak üzere insan hakları ihlallerine yönelik iddialar, Afrikalı göçmenleri ve Afrika

54 Ayrıca bkz. A/HRC/33/61/Add.2;

www.hrw.org/report/2020/06/18/they-talk-us-were-dogs/abusive-police-stops-france;

www.runnymedetrust.org/uploads/Race%20and%20Policing%20v5.pdf.

55 Bkz. örneğin, ABD’de “okuldan cezaevine giden yol”

(www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=17000; www.aclu.org/issues/juvenile-justice/school-prison-pipeline). Ayrıca bkz. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Birleşik Krallık ofisi paylaşımı.

56 <https://inquirycommission.org/website/wp-content/uploads/2021/04/Commission-Report-15-April.pdf>; www.oas.org/en/iachr/reports/pdfs/Brazil2021-en.pdf.

57 A/HRC/36/37/Add.2; Ohio Engelli Hakları Derneği (Disability Rights Ohio) paylaşımı;

www.attorneygeneral.jus.gov.on.ca/inquiries/ipperwash/policy_part/projects/pdf/AfricanCanadianClinicIpperwashProject_SIUStudybyScotWortley.pdf.

kökenli göçmenleri etkilemektedir.⁵⁸ BMİHYK, Libya'daki Afrikalı göçmenlerin maruz kaldığı köleleştirme de dahil olmak üzere ciddi insan hakları ihlallerini ve istismarları özellikle vurgulamaktadır.⁵⁹

29. Yukarıdaki 7. paragrafta belirtildiği gibi, BMİHYK, kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya gelen 190'dan fazla Afrikalının ve Afrika kökenli insanın öldüğü vakalar hakkında bilgi almıştır. Bu vakaların yüzde 98'inin çoğunlukla son 10 yılda olmak üzere Avrupa, Güney Amerika ve Kuzey Amerika'da gerçekleştiği bildirilmiştir. Mağdurların çoğu erkek – özellikle yoksul topluluklardan genç erkekler ve psiko-sosyal engelli erkekler – olmasına rağmen, yaklaşık yüzde 16'sı kadın, yüzde 11'i çocuk ve yüzde 4'ü lezbiyen, gey, biseksüel, trans veya interseks kişilerdi.

30. BMİHYK tarafından bu olayların analizi, polisle ilgili ölümlerin yüzde 85'inden fazlasının altında üç kilit bağlamın yattığını göstermektedir: İlki; George Floyd (Amerika Birleşik Devletleri), Adama Traoré (Fransa) ve Luana Barbosa dos Reis Santos (Brezilya) vakalarında

58 A/HRC/29/36; Centre suisse pour la défense des droits des migrants, Belgesiz Göçmenler için Uluslararası İşbirliği Platformu, ABD İnsan Hakları Ağı ve Panama Ulusal İnsan Hakları Kurumu paylaşımları;

www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25146&LangID=E;

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/874022/6.5577_HO_Windrush_Lessons_Learned_Review_WEB_v2.pdf;

www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16270&LangID=E.

59 www.ohchr.org/Documents/Countries/LY/LibyaMigrationReport.pdf.

olduğu gibi adi suçlar, trafik çevirmeleri ve durdurup arama bağlamındaki kolluk uygulamalarıdır. İkincisi, Kevin Clarke (Birleşik Krallık) örneğinde olduğu gibi, ruh sağlığı krizi durumunda ilk müdahale ekibinin kolluk kuvvetleri olduğu durumlardır. Üçüncüsü ise Breonna Taylor (ABD), Janner García Palomino (Kolombiya) ve João Pedro Mattos Pinto (Brezilya) vakalarında olduğu üzere özel polis operasyonlarının yürütülmesidir. Bu tür müdahalelerin çoğu, “uyuşturucuyla savaş” bağlamında gerçekleştirilen eylemler veya çete bağlantılı operasyonlar olarak nitelendirilmiştir. Bu açıklayıcı olaylar ve Devletlerden alınan yanıtlar⁶⁰ mevcut rapora eşlik eden konferans belgesine yansıtılmıştır.

31. Bu üç bağlamda, ırksal önyargı, kalıpyargılar ve ırksal profillemeye tekrar tekrar görülen roller oynamaktadır. Neyin veya kimin tehlikeli olduğuna ilişkin hatalı ve kalıpyargılara dayanan tanımlamalar veya algılar, kolluk uygulamaları bağlamında yapılan çıkarımları yönlendirmeye devam ediyor gibi görünmektedir.⁶¹ Bu durum, kesişimsel faktörler tarafından daha da birleşik ve ağır hale getirilmektedir. Irk temelli kalıpyargılar, güç kullanımı ihlallerine ve kolluk kuvvetlerinin zihinsel sağlık krizleri yaşayan kişilerle ilgili vakalarda ilk müdahale ekibi olarak hareket ettiği durumlarda uygun bakımın sağlanamamasına yol açtığı bildirilmektedir.⁶²

60 Yanıtlar Brezilya, Kolombiya, Fransa, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nden alınmıştır.

61 A/74/274.

62 INQUEST ve Adil Katılım için Adalet Erişim Bilgi Merkezi paylaşımları.

32. İncelenen olayların çoğunda, mevcut bilgiler, mağdurların, kullanılan güç seviyesini haklı çıkaracak seviyede, kaçınılmaz bir ölüm veya ciddi yaralanma tehdidi oluşturmadığını göstermektedir. İddia edilen güç kullanımı ihlalleri en sık olarak ölümcül silah atışları, orantısız veya gereksiz uzaklaştırma önlemlerinin kullanımı, daha az öldürücü silahların kullanımı veya bunların birleşimiyle ilişkilendirilmiştir.

33. Bu olayların ötesinde, araştırmalar, birçok Devletin uluslararası insan hakları hukuku uyarınca güç kullanımına ilişkin net yönergeler sağlayan etkili yasalar ve politikalar uygulamadığını göstermektedir. Netlik açısından mevcut bu eksiklik, ihlal riskini artırmakta ve hesap verebilirliğin önünde bir engel teşkil etmektedir.⁶³ Eksik soruşturmalar, bağımsız ve sağlam gözetim, şikayet ve hesap verme mekanizmalarının bulunmaması⁶⁴ ve Afrika kökenli insanlara karşı güdülen yaygın “suçluluk karinesi” nedeniyle kolluk kuvvetleri, Afrika kökenli insanlara karşı insan hakları ihlallerinden ve suçlardan ötürü nadiren sorumlu tutulmaktadır.⁶⁵ Disiplin soruşturmaları genellikle yetersizdir,

63 <https://chicagounbound.uchicago.edu/ihr/14/>;

<https://inquirycommission.org/website/wp-content/uploads/2021/04/Commission-Report-15-April.pdf>.

64 Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, INQUEST ve İşkencenin Ortadan Kaldırılmasını Savunan Hristiyanlar Uluslararası Eylem Federasyonu (ACAT) paylaşımları;

www.temblores.org/bolillo-dios-y-patria;

www.washingtonpost.com/sf/investigative/2015/04/11/thousands-dead-few-prosecuted/.

65 <https://ejl.org/issues/presumption-of-guilt>.

etkisizdir veya bağımsız gözetime tabi değildir ve nadiren uygun yaptırımlarla sonuçlanmaktadır.⁶⁶

34. Araştırmalar, ırk temelli suistimaller bakımından kurumsal hesap verebilirlik konusunda kültürün zayıf olduğuna dair kalıpların varlığına işaret etmektedir. Bazı Devletler, değişime yönelik net tavsiyeler üreten incelemeler ve araştırmalar yürütürken, çıkarılan dersler politika oluşturma sürecine rutin olarak dahil edilmemektedir.⁶⁷ Sonuç olarak, sorunlu döngülerin ve kalıpların kendilerini tekrar etme riski yüksektir. Ender görülen istisnalar dışında,⁶⁸ soruşturmalarda ve yargı kararlarında ırk ayrımcılığının ve kurumsal önyargının söz konusu ölüm vakalarında oynamış olabileceği rol dikkate alınmamaktadır.

35. İstişareler ve paylaşımlar, Afrika kökenli insanların sistem tarafından sürekli olarak ihanete uğratıldıklarını hissettiklerini ve adalete erişim konusunda karşılaştık-

66 ACAT, INQUEST, NAACP Hukuki Savunma ve Eğitim Fonu ve Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği paylaşımları;
www.justice.gov/opa/file/925846/download;
www.defenseurdesdroits.fr/sites/default/files/atoms/files/raa-2019-num-accessopti.pdf.

67 INQUEST ve Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği paylaşımları.

68 Bkz., örneğin,

https://archive2021.parliament.scot/S5_HealthandSportCommittee/General%20Documents/20200521CSJtoMMSheku_Bayoh.pdf;
www.policeconduct.gov.uk/news/iopc-announces-thematic-focus-race-discrimination-investigations;
www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_410_esp.pdf;
www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/communiqués_lies_activité_juridictionnelle_8004/contr_identite_discriminatoires_8005/contr_identite_36034.html;
www.justice.gov/opa/pr/attorney-general-merrick-b-garland-announces-investigation-city-minneapolis-minnesota-and.

ları zorluklar açısından ülkeler arasında çarpıcı benzerlikler olduğunu ortaya koymuştur. Bu insanların birçoğu, öncelikle cezasızlık nedeniyle, kolluk ve ceza adalet sistemlerine derin bir güven eksikliği içerisinde olduklarını dile getirmiştir. Kolluk kuvvetlerinin aşırı uygulamalarına ve travmaya maruz kaldıklarında, yeterli destek olmadan hesap verebilirlik için mücadele etmek genellikle mağdurlara ve ailelerine düşmektedir. Ayrıca aileler, genellikle hem uzun hem de finansal ve duygusal açıdan yıpratıcı olan süreçler sırasında yeterli adli yardıma ve psiko-sosyal desteğe erişimlerinin olmadığını bildirmektedir. Kalıcı psikolojik ve fiziksel travma genellikle bireylerden topluluklara kadar uzanmaktadır. Bazı insanlar misilleme ve tacizden korkmaktadır. Aileler, mağdurların genellikle kolluk kuvvetleri tarafından maruz bırakıldıkları muameleyi “hak ettikleri” şeklinde lanse edilmesini özellikle zorlayıcı bulmaktadır.

Geleceğe Giden Yol

36. Kolluk kuvvetlerinin davranışlarını ve cezasızlığı ele almayı amaçlayan umut verici gelişmeler arasında ABD'de yürürlüğe giren 2021 New Mexico Medeni Haklar Yasası⁶⁹ ve Brezilya Yüksek Mahkemesi'nin COVID-19 pandemisi sırasında Rio de Janeiro'nun

69 www.governor.state.nm.us/2021/04/07/gov-lujan-grisham-ratifies-civil-rights-act/#:~:text=%E2%80%9CThe%20New%20Mexico%20Civil%20Rights,a%20fairer%20state%20for%20everyone.%E2%80%9D

favelalarında askeri polis operasyonlarını yasaklayan yakın tarihli bir tedbir kararı yer almaktadır.⁷⁰ 2020'de Kanada'nın Nova Scotia Başbakanı, adalet sistemindeki sistematik ırkçılık için resmi olarak özür dilemiş ve bu yaklaşımı bir kamu güvenliği yaklaşımına dönüştürmek için onarıcı bir süreç başlatmayı taahhüt etmiştir.⁷¹ Avrupa Birliği, 2020-2025 ırkçılıkla mücadele eylem planında, kolluk kuvvetleri içindeki ayrımcı tutumları önlemek ve ırksal ve etnik kalıpyargıları ele almak için harekete geçme çağrısında bulunmaktadır.⁷² Mart 2020'de Arjantin, 1996 yılında Afrika kökenli bir kişinin kolluk kuvvetleri tarafından öldürülmesinden dolayı özür dilemiş ve sorumluluğunu kabul etmiştir.⁷³

37. Bu adımlar ne kadar önemli olsa da kolluk uygulamalarında insan haklarına dayalı bir yaklaşım ve ırkçılıktan tamamen arınmış bir kurumsal kültür tesis etmek için kapsamlı bir çaba gerekmektedir. Devletler, kolluk uygulamalarını yenileme ve ceza adalet sisteminde reform çalışmalarına yönelik derinden iç gözlemler yapmalı ve etkilenen toplulukların katılımını teşvik etmelidir. Bu çalışmalar, emniyet teşkilatlarının tüm toplulukları daha iyi korumasını, temsil etmesini

70 Conectas Derechos Humanos paylaşımı; www.stf.jus.br/arquivo/cms/noticiaNoticiaStf/anexo/ADPF635DECISA05DEJUNHODE20202.pdf.

71 <https://novascotia.ca/news/release/?id=20200929002;>

72 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/a_union_of_equality_eu_action_plan_against_racism_2020_-2025_en.pdf.

73 Arjantin paylaşımı;

www.argentina.gob.ar/noticias/historico-reconocimiento-ante-la-corte-interamericana-de-derechos-humanos-por-casos-de.

ve onlara eşit şekilde hizmet etmesini sağlamaya yönelik samimi girişimler olarak görülmelidir. Öz değerlendirme süreçleri; kolluk kuvvetlerinin toplumdaki rolünü, uyguladıkları yöntemlerin ve tarihsel adaletsizliklerle olan ilişkilerinin modern kolluk kurumlarının işleyişi ve ceza adalet sistemi üzerindeki etkilerini dikkate almalıdır. Ayrıca hem değişen kurumsal kültürlerin ve uygulamaların önündeki engelleri dikkate almalı hem de ihlalleri durdurmak ve suistimale karşı disiplini sağlamak için etkili akran müdahalelerini teşvik eden politikaları desteklemede liderlerin sorumluluklarını göz önünde bulundurmalıdır.

38. Etkili kolluk uygulamaları tesis etmenin en iyi yolu, iş birliği ve iknadır. Kolluk görevlilerinin bireysel davranışları, uluslararası insan hakları hukuku ile uyumlu olmalıdır. Yetersiz yasalar, ölçülebilir başarı göstergeleriyle bağlantılı olacak şekilde reforme edilmelidir. Bağımsız gözetim ve hesap verebilirlik süreçleri; davranış kurallarında ve diğer politikalarda yer alan kuralların toplumun belirli kesimleri üzerinde olumsuz etkilere neden olmamasını ve bilinçsiz önyargıların gerek etkin operasyonel politikalar gerekse etkili ve sürekli eğitim ve öğretim yoluyla ele alınmasını sağlamalıdır. Hukuki takdir olarak algılanabilecek ancak insanları ırkları veya etnik kökenleri temelinde orantısız bir şekilde cezalandıran bireysel eylemler yoluyla sistemik ırkçılığın sürdürülmesi durdurulmalıdır.

39. Afrika kökenli insanlar ile kolluk kuvvetleri ara-

sındaki güven eksikliğini gidermek için Devletler; eğitim, istihdam, sağlık ve barınma alanlarında eşitsizlikleri azaltan ve ayrımcılığı sona erdiren sürdürülebilir, ortak programlara ve silahlı şiddeti azaltmaya yönelik etkili stratejilere yatırım yapmalıdır. Zira bunlar ağırlıklı olarak gözaltı, tutuklama ve kovuşturmalara odaklanmaktan daha olumlu sonuçlar verecektir. Devlet destekli belirli programlar, suçluluğun temel nedenlerini ve sistemik ırkçılığın bileşik etkilerini ele almalı ve bunları önlemeye odaklanmalıdır.

40. Hem cezasızlığı sona erdirmek hem de mağdurlar ve aileleri için uluslararası insan hakları hukuku uyarınca hesap verebilirliği ve tazmini sağlamak amacıyla güçlü önlemler alınması kritik öneme sahiptir. Devletler, yasa dışı güç kullanımına veya diğer ihlallere ilişkin her türlü iddiayı etkin, tarafsız ve zamanında soruşturmalı, orantılı cezalar vermeli ve tekrarlanmama garantisini sağlamalıdır. Ayrıca Devletler, güç kullanımının raporlanması ve incelenmesi için standart yöntemlerle bağımsız gözetim mekanizmaları oluşturmalıdır. Devletler ayrıca, ırksal profillemeye, kolluk kuvvetleriyle ilişkili ölümler ve ciddi yaralanmalar, ilgili kovuşturmalar ve mahkumiyetler hakkında, mağdurların ırk veya etnik kökenine göre ayrıştırılmış verileri yayınlamalıdır.

41. Ayrıca Devletler, güç ve ateşli silah kullanımına ilişkin uluslararası ilkelere, özellikle kanunilik, tedbir, gereklilik, orantılılık, hesap verebilirlik ve ayrımcılık yapmama ilkelerine uygun olarak, kolluk kuvvetlerinin güç

kullanımını kısıtlamak için yasaları, politikaları, prosedürleri ve uygulamalarında reforma gitmeli,⁷⁴ kişinin yaşama ve güvenlik haklarını etkin bir şekilde korumak için adımlar atmalıdır. Bu ilkeler, özel kolluk birimleri tarafından yürütülen karmaşık yapıdaki operasyonlar açısından da eşit şekilde geçerlidir.⁷⁵ Önceden var olan şiddet kalıpları nedeniyle yaşamları ve fiziksel güvenlikleri özellikle riske atılan, hassas durumdaki kişilere yönelik özel koruma önlemleri de alınmalıdır.⁷⁶

42. Ayrıca kolluk uygulamalarına ve güç kullanımına alternatif yöntemler, özellikle eğitim ortamlarında, ruh sağlığı krizlerinde, mitingler sırasında ve göç ve sınır yönetimi ile ilgili olarak uygun şekilde tanıtılmalıdır. Devletler, sokak polisliği de dahil olmak üzere kolluk uygulamalarında ırksal profillemeyi yasaklamalı ve ortadan kaldırmalıdır.⁷⁷ Kolluk uygulamaları ve ceza adalet sisteminde ırk ayrımcılığının sürdürülmesi açısından teşvik edici işlevi bulunan yasaları ve uygulamaları kaldırmak büyük önem taşımaktadır. Uyuşturucuyla ilgili politikaların, yasaların ve ayrımcı sonuçları olan uygulamaların uluslararası insan hakları standartlarına uygun olarak yeniden düzenlenmesi de dahil olmak üzere, ceza hukukunun ayrımcı şekilde uygulanması her aşamada ortadan kaldırılmalıdır.

74 www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/useofforceandfirearms.aspx; www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/lawenforcementofficials.aspx.

75 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 36 (2019), paragraf 13.

76 a.g.e., paragraf 23.

77 Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, Genel Tavsiye Kararı No. 36 (2020); A/HRC/44/24; Avrupa Birliği paylaşımı; <https://minorityrights.org/trends2020/>.

43. Devletler, ayrı otopsisler için finansman sağlanması da dahil olmak üzere, hakikate ve adalete erişimde aileleri ve toplulukları desteklemek için bağımsız mekanizmalar kurmalı ve bunlara kaynak sağlamalıdır. Devletler, ailelerin psiko-sosyal yardım, yakınlarının ölümüne ilişkin yardım ve yaşamını yitiren mağdurların defnedilmesine ilişkin destek de dahil olmak üzere mağdur tazmin programlarından yararlanabilmelerini sağlamalıdır. Devletler, mağdurları anmaya yönelik tedbirleri uygulamaya koymalıdır.

IV. Afrika Kökenlilerin ve Irkçılığa Karşı Çıkanların Sesinin Duyulmasının ve Endişelerinin Giderilmesinin Sağlanması

44. 2020 yılı, ırksal adalet talep eden, benzeri görülmemiş protestolara sahne olmuştur.⁷⁸ Yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde 26 Mayıs - 22 Ağustos 2020 tarihleri arasında tahminen 7.750 protesto düzenlendiği ve bunların ezici çoğunluğunun (yüzde 93) barışçıl protestolar olduğu bildirilmiştir.⁷⁹

45. Bu protestolardan bazıları değişimi tetiklemiştir.

⁷⁸ A/HRC/47/CRP/1;

[www.creosotemaps.com/blm2020/;](http://www.creosotemaps.com/blm2020/)

[https://blmprotests.forensic-architecture.org/.](https://blmprotests.forensic-architecture.org/)

⁷⁹ <https://acleddata.com/2020/08/31/us-crisis-monitor-releases-full-data-for-summer-2020.>

Örneğin, Belçika, İsviçre ve Birleşik Krallık'ta kamusal alanlarda; köleleştirme, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti ve sömürgecilikle ilgili heykelleri ve anma törenlerini yasaklamayı değerlendirmek yönünde taahhütlerde bulunulduğu bildirilmektedir.⁸⁰ Amerika Birleşik Devletleri'nde çok sayıda belediye, kolla arkadan boğaz sıkmayı ve göz yaşartıcı gaz kullanımını yasaklamıştır. Bazı eyaletler, polisi görevi kötüye kullanma nedeniyle hukuki sorumluluktan korumak için nitelikli dokunulmazlığa ilişkin yasal doktrinlerin kullanımını mevzuat aracılığıyla sona erdirmeye veya azaltmaya çalışmıştır.⁸¹

46. Barışçıl toplanma özgürlüğü bir insan hakkıdır. Ancak, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde⁸² ve

80 A/HRC/47/CRP/1.

81 <https://leg.colorado.gov/bills/sb20-217>;
www.governor.state.nm.us/2021/04/07/gov-lujan-grisham-ratifies-civil-rights-act/.

82 Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, İnsan Hakları Savunucuları, Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği, Andy ve Gwen Stern Toplum Avukatlığı Kliniği/Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği Pensilvanya, Forensic Architecture/Bellingcat, NAACP Hukuki Savunma ve Eğitim Fonu, Uluslararası Sivil Özgürlükler Örgütleri Ağı, Amerikalılar Arası İnsan Hakları Komisyonu ve İnsan Hakları İzleme Örgütü paylaşımları; <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25335>;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25589>;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25948&LangID=E;
www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CERD/earlywarning/statements/USA.PDF; www.oas.org/en/iachr/media_center/PReleases/2020/129.asp.

bazı durumlarda Birleşik Krallık'ta⁸³, hükümetin bazı protestolara uluslararası insan hakları hukukuna uygun olmayan⁸⁴ müdahalesiyle ilgili olarak, gereksiz ve orantısız güç kullanımı dahil olmak üzere birtakım güvenilir ve tutarlı iddialar iletilmiştir. Paylaşımlar ve istişarelerde, Amerika Birleşik Devletleri'nde protestocular ve karşı protestocular arasındaki çatışmaların durdurulamadığı,⁸⁵ karşı protestolara daha hoşgörülü muamelede bulunulduğu ve gerek Amerika Birleşik Devletleri'ndeki⁸⁶ gerekse Birleşik Krallık'taki diğer protestolara kıyasla bir dizi ırkçılık karşıtı protestoda kolluk uygulamaları bakımından farklılıklar olduğu bildirilen belirli örneklerle vurgu yapılmıştır.⁸⁷

47. Amerika Birleşik Devletleri'nde protestolara askeri nitelikte birtakım müdahalelerde bulunduğu bildirilmiş, bu da kimilerinin bu deneyimleri savaş bölgele-

83 Siyah Protesto Hukuki Destek (Black Protest Legal Support) ve Önce Irk Eşitliği (Race Equality First) paylaşımları;

<https://netpol.org/black-lives-matter/>.

84 www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25922&LangID=E.

85 Andy ve Gwen Stern Toplum Avukatlığı Kliniği/Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği Pensilvanya; <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25802>.

86 Andy ve Gwen Stern Toplum Avukatlığı Kliniği/Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği Pensilvanya, Forensic Architecture/Bellingcat, Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği/Access Now, Uluslararası Sivil Özgürlükler Örgütleri Ağı ve İnsan Hakları İzleme Örgütü paylaşımları.

87 Siyah Protesto Hukuki Destek (Black Protest Legal Support) ve Önce Irk Eşitliği (Race Equality First) paylaşımları.

rindeki koşullarla karşılaştırmasına yol açmıştır.⁸⁸ Bazı durumlarda kolluk görevlilerinin kimliklerinin tespitini sağlayan unsurlar olmaksızın görevlendirildiği bildirilmiştir.⁸⁹ Paylaşımlar, çok sayıda protestocunun gözaltına alındığına ve tutuklandığına işaret ederken⁹⁰ ABD'de tutuklananların çoğuna yönelik suçlamaların düşürüldüğü bildirilmiştir.⁹¹ Protestoları izlemek için gözetim araçlarının ve diğer teknolojilerin kullanılması⁹² ve bunları kısıtlamak için COVID-19 önlemlerine başvurulması⁹³ bazı durumlarda bir endişe kaynağı olarak da ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca bazı ülkelerde

-
- 88 Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, Forensic Architecture/Bellingcat, Human Rights First, NAACP Hukuki Savunma ve Eğitim Fonu, Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği ve Gazetecileri Koruma Komitesi paylaşımları;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25589>;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25946&LangID=E;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25933&LangID=E.
- 89 Önce İnsan Hakları (Human Rights First) paylaşımı;
<https://news.un.org/en/story/2020/07/1068971>.
- 90 Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, Forensic Architecture/Bellingcat, Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği/Access Now ve Uluslararası Sivil Özgürlükler Örgütleri Ağı;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25948&LangID=E;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25589>.
- 91 www.theguardian.com/us-news/2021/apr/17/george-floyd-protesters-charges-citations-analysis.
- 92 Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği/Access Now paylaşımı;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25589>.
- 93 Uluslararası Sivil Özgürlükler Örgütleri Ağı ve Siyah Protesto Hukuki Destek (Black Legal Protest Support) paylaşımları.

protestolara daha geniş kısıtlamalar getirecek yasalardan ve mevzuat önerilerinden bahsedilmektedir.⁹⁴ Bazı hükümet yetkilileri tarafından kimi protestocular hakkında aşağılayıcı yorumlar da yapılmıştır.⁹⁵ Protestolar sırasında gazetecilere, gözlemcilere ve sağlık görevlilerine yönelik muamele ABD’de⁹⁶ ve bazı durumlarda Birleşik Krallık’ta bir endişe kaynağı olarak gündeme getirilmiştir.⁹⁷

-
- 94 Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği/Access Now ve Uluslararası Sivil Özgürlükler Örgütleri Ağı paylaşımları;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27060&LangID=E;
www.justice.gov/opa/pr/over-300-people-facing-federal-charges-crimes-committed-during-nationwide-demonstrations;
www.libertyhumanrights.org.uk/issue/liberty-responds-to-plans-to-fast-track-prosecutions-for-protesters/.
- 95 Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği/Access Now ve Uluslararası Sivil Özgürlükler Örgütleri Ağı paylaşımları;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25922&LangID=E;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25335>;
www.oas.org/en/iachr/media_center/PReleases/2020/129.asp;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25980&LangID=E.
- 96 Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, İnsan Hakları Savunucuları, Güney Kaliforniya Üniversitesi Gould Hukuk Fakültesi Uluslararası İnsan Hakları Kliniği/Access Now, Gazetecileri ve Tanıkları Koruma Komitesi paylaşımları;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25946&LangID=E;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25589>;
www.oas.org/en/iachr/media_center/PReleases/2020/129.asp;
www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/453459;
www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0173_EN.html.
- 97 <https://netpol.org/black-lives-matter/>.

48. Bazı ülkelerde meydana gelen ırkçılık karşıtı protestolara yönelik önlemler, ırkçılığa karşı duran bireylerin taciz, sindirme ve bazen şiddet de dahil olmak üzere misillemelerle karşı karşıya kaldığı daha geniş bir bağlamda ele alınmalıdır. Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde, Afrika kökenli bazı sivil toplum aktivistleri taciz, takip, çevrimiçi tehditler de dahil olmak üzere can güvenliklerine yönelik tehditler, damgalama ve diğer baskı biçimlerine maruz kaldıklarını bildirmiştir.⁹⁸ Güney Amerika'da Afrika kökenli 70 insan hakları savunucusunun (57 erkek, 12 kadın ve 1 trans kadın) öldürüldüğü iddiasıyla ilgili bilgiler alınmıştır. Örneğin; Honduras'ta Garifuna kadın liderleri de dahil olmak üzere insan hakları savunucularının keyfi cinayetlere ve zorla kaybetme vakalarına kurban gittikleri⁹⁹ veya Garifuna halkının atalarının ortak topraklarını ve kültürel haklarını savunmalarıyla bağlantılı suçlamalara maruz kaldıkları iddia edilmektedir.¹⁰⁰ Kolombiya'da 2020'de Afrika kökenli 14 insan hakları savunucusunun öldürüldüğü ve bazı insan hakları savunucularının da ölüm tehdidi ve

98 <https://rm.coe.int/combating-racism-and-racial-discrimination-against-people-of-african-d/1680a1c0b6>; submission by the University of Minnesota Human Rights Program;

<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=25639>.

99 Cristosal paylaşımı;

https://www.corteidh.or.cr/docs/medidas/garifuna_se_03.pdf.

100 A/HRC/35/23/Add.1; A/HRC/40/60/Add.2;

www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_305_esp.pdf.

başka tehditler aldığı bildirilmiştir.¹⁰¹ Polis şiddetine karşı ve Afrika kökenli insanların hakları için kampanya yürüten Afrika kökenli bir politikacı ve insan hakları savunucusu olan Marielle Franco, 2018'de Brezilya'da öldürülmüştür.¹⁰²

Geleceğe Giden Yol

49. Afrika kökenli insanların bu raporda açıklanan zorluklara karşı direnci hem Black Lives Matter (Siyahların Hayatı Önemlidir) hareketinde hem de birleşik çabaları, ırkçılığa yanıt vermek için bütünleşik yaklaşımlar ve kesişimsel anlatılar ile karakterize olan kolektif bir platform teşkil eden ilişkili gruplar nezdinde açıkça görülmektedir. Bu direnç, sistemik ırkçılığın bir bütün olarak toplumun sağlığı üzerindeki etkisini vurgulamak için daha geniş bir alan yaratmaktadır. Hareket, toplulukları dinlemeye dayanan tabandan liderlik modellerinin yanı sıra insan haklarını talep etmek için gerekli vasıtayı ve yetkilendirmeyi de sağlamaktadır.

101 A/HRC/46/76;

www.indepaz.org.co/wp-content/uploads/2021/04/Informe-Li%CC%81deres.pdf;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=15518>;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=23169>;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=24100>;
<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=24886>.

102 www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22901;
www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22837.

50. Çoğu kadın olan insan hakları savunucuları ve gazeteciler de dahil olmak üzere bireylerin ve kuruluşların geçmişteki ve mevcut katkıları tanınmalı ve kamuoyu tarafından desteklenmelidir. Sivil toplum, başta stratejik davalar aracılığıyla olmak üzere, sistem reformu için ısrarcı olmada büyük önem taşımaktadır. Mağdur ailelerinin de vurguladığı gibi “birlikte daha güçlüyüz”. İfade özgürlüğü ve barışçıl toplanma haklarını kullanma yoluyla ırkçılığın karşısında durmak, değişime etki etmenin yapıcı bir yoldur. Bu haklar; demokrasiye, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve çoğulculuğa dayalı katılımcı bir yönetim sisteminin temelini oluşturmaktadır.¹⁰³ Devletlerin, insan hakları savunucuları da dahil olmak üzere ırkçılığa karşı duranları hem toplanma özgürlüğü bağlamında hem de bu bağlamın dışında itibarsızlaştırılmaktan, taciz edilmekten, sindirilmekten ve daha fazla gözetime maruz bırakılmaktan koruma yükümlülüklerini yerine getirmeleri kritik önem taşımaktadır.¹⁰⁴ Eşitlik hareketleri arasında ve Devletler arasında dayanışmayı desteklemek, bu sesleri yükseltmenin ve özellikle gençler arasında aktivizmi güçlendirmenin anahtarıdır.

51. Barışçıl toplantılar ve bunlar aracılığıyla insan hakları taleplerinin ifade edilmesi teşvik edilmeli ve kolaylaştırılmalıdır. Organizatörlerin, katılımcıların, gazetecilerin ve gözlemcilerin haklarına saygı gösterilmeli ve

103 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 37 (2020), paragraf 1.

104 A/HRC/32/20.

bu haklar ayırım gözetilmeksizin korunmalıdır.¹⁰⁵ Siyasi mesajı olan barışçıl toplantılar, daha fazla kolaylıktan ve korumadan yararlanmalı ve ayrımcılığa uğramış veya uğramakta olan kişilerin haklarını korumak için özel çaba gösterilmelidir.¹⁰⁶ Halk sağlığı temelinde olanlar da dahil olmak üzere herhangi bir sınırlama; yalnızca demokratik bir toplumda gerekli, ayrımcı olmayan, kanunla öngörülen, amaçla orantılı ve meşru bir amaca ulaşmak için gerekli olan sınırlamalar olmalıdır.¹⁰⁷ Ayrıca sınırlamalar ilke olarak içerikten bağımsız olmalı ve katılımcıların kimliğine veya yetkililerle olan ilişkilerine dayanmamalıdır. Kolluk görevlileri; katılımcıları, görgü tanıklarını, gözlemcileri, sağlık personelinin ve gazetecileri, Devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilenler de dahil olmak üzere ayrımcı suistimal ve saldırılara karşı korunmalıdır.¹⁰⁸

52. Devletlerin, yasa dışı güç kullanımı veya kolluk kuvvetlerinin diğer ihlalleri iddialarını etkin, tarafsız ve zamanında soruşturma yükümlülüğü vardır. Etkin hesap verebilirliği artırmak için, üniformalı kolluk görevlileri toplantılar sırasında her zaman kolayca tanınmalarını sağlayacak bir kimlik tespit unsuru taşımaları ve sivil giyimli memurlar yalnızca kesinlikle

105 A/HRC/31/66.

106 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 34 (2011), paragraf 25 ve 32; A/HRC/31/66.

107 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorumlar No. 29 (2001), No. 34 (2011) ve No. 37 (2020).

108 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 37 (2020), A/HRC/31/66.

gerekliyse görevlendirilmelidir.¹⁰⁹ Barışçıl toplantıları denetlemek için askeri teçhizat kullanılmamalı ve genel bir kural olarak silahlı kuvvetler, toplantıları denetlememelidir.¹¹⁰ Barışçıl bir toplantının organizatörlerine veya katılımcılarına yönelik herhangi bir gözetim ve herhangi bir cezai ya da idari yaptırım orantılı olmalı, doğası gereği ayrımcı olmamalı, belirsiz, muğlak veya aşırı geniş kapsamlı tanımlanmış suçlara dayanmamalıdır.¹¹¹

53. Irkçılığa karşı durmak; küresel, bölgesel, ulusal ve yerel çabalar gerektirir. Birleşmiş Milletler, insan hakları yaklaşımı konusunda rehberlik sağlamada ve ihlalleri izleme ve raporlamada çok önemli bir role sahiptir. Genel Sekreter, insan hakları için eylem çağrısında, halkın katılımının ve ifade ve toplanma özgürlüğünün (sivil alan) korunmasının BM için öncelik olduğunu vurgulamıştır.¹¹² Afrika kökenli insanlar da dahil olmak üzere geride kalanların seslerini duymak ve bu seslere odaklanmak, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmak açısından da büyük önem taşımaktadır. Tüm paydaşlar, ırksal adalet ve eşitlik için mücadele eden aktörlerin çalışmalarının meşru olduğunu teyit etmeli ve onların özgürce ve güvenli bir şekilde faaliyet gösterebilecekleri alanları korumaya öncelik vermelidir.

109 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 37 (2020).

110 a.g.e.; A/HRC/31/66;

www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx.

111 İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 37 (2020), A/HRC/31/66; A/HRC/40/52.

112 www.un.org/sg/sites/www.un.org.sg/files/atoms/files/The_Highest_Aspiration_A_Call_To_Action_For_Human_Right_English.pdf.

54. Genel Sekreter, kurum içinde ırkçılığın ve ırk ayrımcılığının kökünün kurutulmasını BM için bir öncelik haline getirmiş, stratejik bir eylem planı hazırlamak ve öneriler oluşturmak amacıyla Birleşmiş Milletler'de Irkçılığın Ele Alınması ve Herkes için İnsan Onurunun Teşvik Edilmesi Görev Gücü'nü kurmuştur.¹¹³ BMİH-YK, Görev Gücü'nde kilit bir rol oynamaktadır ve çeşitlilik ve kapsayıcılığı sağlamak için kendi tamamlayıcı stratejilerini geliştirmektedir.

V. Hesap Verebilirlik ve Tazmin Dahil Olmak Üzere Miraslarla Yüzleşilmesi

55. 25 ila 30 milyon insanın, köleleştirilmek üzere Afrika'da şiddet yoluyla yerlerinden edildiği tahmin edilmektedir.¹¹⁴ Farklı ülkelerdeki Afrika kökenli insanlar, köleleştirme, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti, sömürgecilik ve müteakip ırk ayrımcılığı politikaları ve sistemleri nedeniyle maruz kalınan zararlar için onlarca yıldır hesap verebilirlik ve tazmin çağrısında bulunmaktadır.

¹¹³ www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26921&LangID=E;
www.un.org/sg/en/content/secretary-generals-remarks-the-general-assembly-observance-of-the-international-day-for-the-elimination-of-racial-discrimination-delivered.

¹¹⁴ www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/slave-route/transatlantic-slave-trade/.

56. Durban Bildirgesi ve Eylem Programında geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki bağlantı kurulmuş ve Afrika kökenli insanların köleliğin, köle ticaretinin ve sömürgeciliğin sonuçlarının mağduru olmaya devam ettiği kabul edilmiştir.¹¹⁵ Bununla birlikte, Devletler henüz kapsamlı tazmin veya uzlaşma önlemleri almamış, geçmişin bugüne miraslarını ve bunların devam eden tezahürlerini yeterince kabul etmeye, ele almaya ve hafifletmeye yönelik önlemleri benimsememiştir.

57. Son dönemde yerel, ulusal ve bölgesel inisiyatifler; anma, teşekkür, özür ve dava açma dahil olmak üzere hakikat arayışı ve sınırlı tazmin biçimlerini benimsemeye başlamıştır. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1921 katliamıyla ilgili olarak Oklahoma'nın Tulsa şehri aleyhine dava açılmış;¹¹⁶ Maryland Linç Gerçeği ve Uzlaşma Komisyonu kurulmuş;¹¹⁷ Alabama'nın Montgomery şehrinde anma girişimleri başlatılmıştır.¹¹⁸ Tazmin ve telafi çalışmaları, "Evanston'un Afrika kökenli Amerikalı/Siyah sakinlerinin yaşadığı tarihsel zenginlik ve fırsat eksikliklerini ele almaya" çalışacaktır.¹¹⁹ Federal düzeyde ise Afrika kökenli Amerikalılar için tazmin önerilerini incelemek ve ha-

115 Durban Bildirgesi ve Eylem Programı, paragraf 13 - 14.

116 Rahip Robert Turner paylaşımı;

www.hrw.org/news/2021/05/21/us-failed-justice-100-years-after-tulsa-race-massacre;

www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/11/tulsa-reparations0520_web.pdf.

117 <https://msa.maryland.gov/lynching-truth-reconciliation/index.html>.

118 <https://museumandmemorial.eji.org/>.

119 www.cityofevanston.org/government/city-council/reparations.

zırlamak üzere bir komisyon kurmak için yasa tasarısı (HR40) sunulmuştur.¹²⁰ Üniversiteler ve dini gruplar tarafından, kölelikle tarihsel ilişkileriyle alakalı olarak, eyalet düzeyinde ve yerel düzeyde haritalama, özür ve tazmin girişimleri başlatılmıştır.¹²¹ Özel sektör de resmi özürler yayınlamaya ve tazmine yönelik belirli taahhütler üstlenmeye başlamıştır.¹²²

58. 2020 yılında Belçika'da, monarşinin, kilisenin ve ticari işletmelerin rolü de dahil olmak üzere ülkenin Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Burundi ve Ruanda'daki sömürge geçmişini incelemek için bir parlamento komisyonu kurulmuştur.¹²³ Karayipler bölgesinde, Karayipler Topluluğu Tazmin Komisyonu, “mağdurlar ve onların soyundan gelenler için uzlaşma, hakikat ve adalete giden yolu” ana hatlarıyla belirten 10 maddelik bir tazmin planı hazırlamıştır.¹²⁴ 2020'de Avrupa Parlamentosu, Fransa'nın 2001'de yaptığı gibi köleliği insanlık suçu ilan etmiştir.¹²⁵ Diğer Devletlerin de benzer girişimlerde bulunmayı değerlendirmesi teşvik edilmektedir.

120 www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/40?q=%7B%22search%22%3A%5B%22reparations%22%5D%7D&s=2&t=2.

121 A/HRC/47/CRP/1.

122 Bkz. örneğin, www.amnesty.org/en/latest/news/2020/06/i-cant-breathe-refrain-reignited-movement/.

123 www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/1462/55K1462001.pdf; www.hrw.org/news/2020/06/30/belgium-moving-regrets-reparations.

124 <https://caricomreparations.org/caricom/caricoms-10-point-reparation-plan/>.

125 www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0173_EN.html.

126 www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000405369/.

59. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'daki şehirler, yukarıda belirtildiği gibi, heykellerin kaldırılması da dahil olmak üzere çeşitli konularda diyaloglara başlamıştır.¹²⁷ Arjantin, 2020 yılında Afrika kökenli Arjantinliler Topluluğunun Tarihsel Olarak Tanınmasına Yönelik Ulusal Komisyonu kurmuş ve bu topluluk için özel anlamı olan alanların kurtarılması yoluyla Arjantin'deki Afrika kökenli insanların tarihsel olarak tazmin imkanına sahip olmasını sağlamak üzere çalışmalar başlatmıştır.¹²⁸ Kolombiya'da, Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu 2020'de silahlı çatışmanın Afrika kökenli insanlar üzerindeki etkisi hakkında gerçeği anlatan diyaloglar düzenlemiş ve bireylerin neden oldukları zararların bir kısmını kabul etmiştir.¹²⁹ 2019'da Fransa, köleleştirilmiş Afrikalıların ticaretinde Fransa'nın oynadığı rolle ilgili bir müze kurmak ve anıtlar dikmek üzere bir vakıf kurmuştur.¹³⁰

60. Yine de hiçbir Devlet, sistemik ırkçılığın geçmişi veya mevcut etkisini kapsamlı bir şekilde açıklamamıştır. Bazı Devletler, günümüzde vefat etmiş olan failleri ve mağdurları içeren yüzlerce yıllık ağır insan hakları ihlallerini ve suistimalleri değerlendirmenin karmaşıklığını ve sistemik ırkçılığın zararlarının geleneksel köleliğin kaldırılmasıyla sona erdiği varsayı-

127 A/HRC/47/CRP/1; www.amnesty.org/en/latest/news/2020/06/i-cant-breathe-refrain-reignited-movement/.

128 Arjantin paylaştı.

129 <https://especiales.comisiondelaverdad.co/la-verdad-del-pueblo-negro/>.

130 <https://memoire-esclavage.org/>.

mını öne sürerek, tarihi miraslar için hesap verebilirlik ve tazmin çalışmalarına karşı çıkmıştır. Ek olarak, Devlet sorumluluğunun tanımlanması ve zamansal ve maddi kapsamı ve olası yararlanıcıları ele alan etkili tazmin programlarının tasarlanması ve finanse edilmesi, maddi tazminat talepleriyle ilgili belirli endişeler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere daha fazla tanımlama ve müzakere gerektirmektedir.¹³¹ Siyasi liderlik, yaratıcı müdahaleler, güçlendirme önlemleri ve bu mirasın çağdaş ırkçılık biçimleri üzerindeki etkisi hakkında dürüst diyalog yoluyla söz konusu engelleri aşmanın zamanı gelmiştir.

61. Ancak günümüzde sistemik ırkçılığın, ırksal şiddetin, dehümanizasyonun ve dışlamanın arkasında, köleleştirme mirasıyla, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticaretiyle ve sömürgecilikle iştilal etmiş veya bunlardan nemalanmış ve nemalanmaya devam etmekte olan devletlerin, kurumların, dini grupların, üniversitelerin, ticari işletmelerin ve bireylerin sorumluluklarının resmi olarak kabul edilmemesi yatmaktadır.

Geleceğe Giden Yol

62. Mevcut girişimler, köleliğin, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticaretinin ve sömürgeciliğin devam eden etkilerini telafi etme ihtiyacını kabul etme

131 A/74/321.

konusunda artan bir isteklilik ve uygulama olduğunu göstermektedir. Devletler, bu inisiyatiflere dayanarak, kendi ulusal bağlamlarında bu mirasların kalıcı sonuçlarını ve süregelen tezahürlerini durdurmak, tersine çevirmek ve telafi etmek için kapsamlı süreçler başlatmalıdır.¹³² Bu süreçler gerçeği aramak, zararı tanımlamak, adaleti ve tazmin imkanlarını takip etmek ve bunların tekrarlamamasına ve uzlaşmaya katkıda bulunmak üzere tasarlanmalıdır.

63. Afrika kökenli insanlar ve topluluklar, geniş ve kapsayıcı istişareler de dahil olmak üzere etkin katılım yoluyla bu süreçlerin tasarlanmasına ve uygulanmasına rehberlik etmelidir.¹³³ Yaşanmış deneyimler ve tarih hakkında sürekli bilgi toplamak,¹³⁴ herkese güvenli bir ortamda kendilerini özgürce ifade etmeleri için gereken alanı sağlayan güçlü ve saygıya dayalı diyaloglar aracılığıyla yalnızca acıyı değil, aynı zamanda mağdurların direncini ve onurunu da anmak için bir araç olarak hakikati aramak ve paylaşılan anlatıları tanımak açısından gereklidir. Sistemik ırkçılığın ve tarihi mirasların nedenleri ve etkileri hakkında hakikati ortaya çıkarmak; politika yapıcılar ve genel olarak halk arasında tazmin için destek oluşturmak ve söylemi değiştirmek bakımından çok önemlidir. Anmalar, eğitim ve farkın-

132 A/HRC/27/68; A/HRC/45/47; A/74/321. Bkz. ülkeye özel tavsiyeler, örneğin, A/HRC/33/61/Add.2; A/HRC/36/60/Add.1; A/HRC/39/69/Add.2; A/HRC/42/59/Add.1.

133 A/69/518, paragraflar 74-80.

134 <https://en.unesco.org/themes/fostering-rights-inclusion/slave-route>.

dalık yaratma çalışmaları; değişim taleplerini desteklemek ve birbirini izleyen ırk ayrımcılığı politikalarının ve sistemlerinin devam etmesine izin veren yanlış anlatıları çürütmek için katalizör görevi görürler.

64. Geçmiş ele almak için benimsenen tedbirler, geleceği dönüştürmeye çalışmalıdır. Köleleştirme, sömürgecilik ve müteakip ırk ayrımcılığı politikaları ve sistemleri tarafından tasarlanan ve şekillendirilen yapılar ve sistemler değiştirilip dönüştürülmelidir.¹³⁵ Tazmin çalışmaları sadece maddi tazminatla kısıtlı tutulmamalıdır. Ayrıca bunlar, örneğin, resmi tanıma ve özürler¹³⁶ de dahil olmak üzere tazmin, rehabilitasyon, tatmin ve tekrarlanmama garantisinin yanı sıra anma¹³⁷ ve kurumsal ve eğitimsel reformları hedefleyen tedbirler içermektedir. Tazmin çalışmaları; ayrımcılık ve eşitsizlik ilişkilerini dönüştürmek ve herkes için daha güçlü, daha dayanıklı bir insan onuru, eşitlik ve ayrımcılık yapmama geleceğine karşılıklı olarak bağlı kalmak ve buna yatırım yapmak açısından gereklidir. Onarıcı adalet, uluslararası insan hakları hukukuna dayanan çok yönlü bir yaklaşımı gerektirir. Tazmin çalışmaları, hesap verebilirliğin ve telafinin bir unsurudur. Oluşan zararlar, her bir ihlal için yeterli, etkili ve hızlı bir şekilde tazmin yoluyla giderilmelidir.¹³⁸ Tazmin çalışmaları, kurumlara olan güveni ve

¹³⁵ A/74/321, paragraf 10.

¹³⁶ A/74/147.

¹³⁷ A/HRC/45/45; www.oas.org/es/cidh/decisiones/pdf/Resolucion-3-19-es.pdf.

¹³⁸ İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 31 (2004); Genel Kurul kararı 60/147.

hakları ellerinden alınmış olması muhtemel kişilerin sosyal açıdan yeniden entegrasyonunu teşvik ederek, hayatını kaybeden ve hayatta kalan mağdurların hak sahibi olarak tanınmasını sağlamaktadır.¹³⁹

65. Ulusal süreçler; eski sömürgelerdeki etkilenen topluluklar da dahil olmak üzere Devletler arası ve sınır ötesi diyalog ve işbirliğini içeren girişimlerle tamamlanmalıdır. Ayrıca ilgili ticari işletmeler, mevcut ve geçmiş faaliyetlerinde köleleştirme, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti ve sömürgecilikle kendi bağlantılarını göz önünde bulundurmalı ve telafi olanaklarını irdelemelidir.

VI. Sonuçlar

66. Bu rapor, beraberindeki konferans belgesiyle birlikte, cesaretleri ve kararlılıklarıyla Devletleri, Birleşmiş Milletleri ve diğer tarafları uzun süredir devam eden insan hakları ihlallerini ele almak ve onarıcı adaleti sağlamak için daha cesur adımlar atmaya iten mağdur ailelerinin ve Afrika kökenli insanların bizzat yaşamış deneyimlerine dayanmaktadır.

67. Bugün ırk eşitliği ve ırk adaleti bakımından bir dönüm noktasına ulaşmak için çok önemli bir fırsat bulunmaktadır. Afrikalılar ve Afrika kökenli insanlar, tüm

139 A/HRC/34/62.

insanlar gibi özgür doğmuştur ve insan onuru ve hakları bakımından onlara eşittir. Devletler, uluslararası yükümlülükler ve taahhütlerden yararlanarak, Birleşmiş Milletler ve bölgesel insan hakları mekanizmaları, ulusal soruşturma komisyonları, ulusal insan hakları kurumları ve eşitlik kurumları tarafından yapılan tavsiyeleri uygulamak için somut adımlar atmak da dahil olmak üzere, ırksal adalet ve eşitliği sağlayacak eylemleri hızlandırmak adına daha güçlü bir siyasi irade ortaya koymalıdır. Bugüne dek sayfalar dolusu tavsiyede bulunulmuştur. Artık aksiyon alınması gerekmektedir.

68. Afrika kökenli insanların seslerine kulak verildiğinde ırksal adalet ve eşitlik için küresel bir dönüştürücü gündeme duyulan ihtiyaç açıktır. Ekte yer alan dört maddelik gündem, ihtiyaç duyulan temel değişiklikleri ortaya koymaktadır. Söz konusu değişiklikler bu raporda da geleceğe giden yol başlıkları altında ayrıntılandırılmıştır. Kapsamlı bir şekilde uygulanması halinde gündem;

- (a) İnkâr kültürlerini sonlandıracak, sistemik ırkçılığı ortadan kaldıracak ve eylemleri hızlandıracak,
- (b) Kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerinin cezasız kalmasına son verecek ve güven açıklarını kapatacak,
- (c) Afrika kökenli insanların ve ırkçılığa karşı çıkanların seslerinin duyulmasını ve endişelerinin dikkate alınmasını sağlayacak,

(d) Hesap verebilirlik ve tazmin dahil olmak üzere miraslarla yüzleşilmesini sağlayacaktır.

69. Yüksek Komiser, tüm Devletleri bu gündemi eylem planlarına ve ulusal diyaloglar yoluyla geliştirilen somut önlemlere dönüştürmeye çağırır.

70. Yüksek Komiser; Devletlere ve diğer paydaşlara, özellikle de Afrikalılara ve Afrika kökenli insanlara ve onların kuruluşlarına yardımı güçlendirmek, spesifik vakaları belgelendirmek ve takip etmek, hayatını kaybeden ve hayatta kalan mağdurlar ve etkilenen topluluklarla istişare etmek ve ortaklık kurmak ve Devletlerde ek kaynaklar gerektiren ilgili ırk adaleti süreçleri için rehberlik sağlamak gibi yöntemler de dahil olmak üzere dönüştürücü bir gündem uygulamak için Devletler ve İnsan Hakları Konseyi ile birlikte çalışmayı heyecanla bekler.

71. Yüksek Komiser, İnsan Hakları Konseyi'nin bu konulara yakın alakasını sürdürmesini, bu raporda ve beraberindeki konferans belgesinde vurgulananlar gibi ilgili kalıpların, olayların, politikaların ve süreçlerin incelenmesi de dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanında kolluk uygulamaları bağlamında ırksal adaleti ve eşitliği geliştirmek için özel, zaman kısıtlatmalı bir mekanizma kurmasını veya ek kapasite sağlamak suretiyle mevcut bir mekanizmayı güçlendirmesini tavsiye eder.

Ek

İrksal Adalet ve Eşitlik İçin Dönüştürücü Değişime Yönelik Dört Maddeli Gündem

Afrikalıların ve Afrika kökenli insanların yaşanmış deneyimlerine dayanan rapor, sistemik ırkçılığı sona erdirmek ve ırk ayrımcılığını ve kolluk kuvvetlerinin ihlallerini ele almak için acilen ihtiyaç duyulan kapsamlı bir dizi önlem ortaya koymaktadır. Bunlar, A/HRC/47/CRP/1'de daha da ayrıntılandırılmıştır.¹⁴⁰ Somut sonuçlar elde etmek için, sistemik ırkçılığın kökünden yok edecek derin, bütünlüklü bir yaklaşıma, yani dönüştürücü bir gündeme ihtiyaç vardır.

SORUMLULUK ALMAMIZ, ADALETİ ARAMAMIZ, DİNLEMEMİZ ve TAZMİN ETMEMİZ gerekmektedir.

I.SORUMLULUK ALIN:

İnkâr etmeyi bırakın ve ortadan kaldırmaya başlayın

Sistemik ırkçılığa karşı, yaşamın her alanında Afrikalıları ve Afrika kökenli insanlara yönelik doğrudan veya dolaylı ayrımcılığa neden olan yapıları, kurumla-

¹⁴⁰ A/HRC/47/53'de sunulmuştur.

rı ve davranışları inkar etmekten hızla vazgeçmek ve bunları değiştirmek için sistemik bir tepki verilmesi gerekmektedir.

1. Sistemik ırkçılığı ortadan kaldırmak için, kapsamlı ve yeterli kaynaklara sahip ulusal ve bölgesel eylem planlarında detaylandırılmış, kapsamlı “bütüncül devlet” ve “bütüncül toplum” reformlarını ve müdahalelerini benimseyin.

2. Sistemik ırkçılığı sona erdirmek için ulusal ve bölgesel stratejilerin ve eylem planlarının uygulanması konusunda zaman kısıtlamalı kamu taahhütlerinde bulunun ve bağımsız kurumları bu taahhütlerin nasıl karşılandığını izlemeleri ve raporlamaları için yetkilendirin.

3. Sistemik ırkçılığa verilen yanıtları yönlendirmek ve değerlendirmek için verileri kullanın ve ırk veya etnik köken, toplumsal cinsiyet, yaş ve diğer faktörlere göre ayrıştırılmış, katı güvencelerle korunan, uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak ayrıştırılmış, kapsamlı veriler toplayın ve bunları kamuoyuna açıklayın. Böylece yasalar ve politikaların Afrikalılar ve Afrika kökenli insanlar üzerindeki etkisini analiz edin.

4. Irkçı davranışlara, şiddete ve nefret suçlarına, faille-re hesap sorarak ve onları sorumlu tutarak da dahil olmak üzere, yasaların verdiği tüm yetkiyle ve liderliğin gücüyle müdahale edin.

5. BM ve bölgesel insan hakları mekanizmaları, ulusal komisyonlar ve soruşturmalar, ulusal insan hakları kurumları ve eşitlik kurumları tarafından paylaşılan tavsiyelerin uygulanmasını hızlandırın ve ilerlemeyi takip edip raporlayın.

II.ADALETİ ARAYIN:

Cezasızlığa son verin ve güven inşa edin

Afrikalılara ve Afrika kökenli kişilere yönelik insan hakları ihlalleri ve suçlar için kolluk görevlilerinin hesap vermesini sağlayın, güven açıklarını kapatın ve kurumsal gözetimi güçlendirin.

1. Toplumun tüm üyelerini ayrımcılık olmaksızın korumaya ve onlara hizmet eden, topluluk odaklı insan onuru ve toplu güvenlik modellerini destekleyerek ve uygulayarak kolluk uygulamalarını ve ceza adalet sistemini yeniden şekillendirin.

2. Güç kullanımını kısıtlamak ve ırksal profillemeyi yasaklamak için reformlar uygulayın. Afrikalılara ve Afrika kökenli insanlara yönelik ihlallerle ilişkili kolluk görevlilerini tutarlı ve etkili bir şekilde adalete teslim edin. Mağdurlar ve aileleri için tazmin imkanları sağlayın.

3. Kolluk görevlilerinin neden olduğu ölümler ve ciddi yaralanmalar, bunlarla ilgili kovuşturmalar ve mahkumiyet kararları ile disiplin cezalarına ilişkin verileri

mağdurların ırkı veya etnik kökenine göre ayrıştırarak düzenli şekilde yayınlayın.

4. Kolluk görevlilerinin eylemlerine ilişkin bağımsız gözetim ve şikayet prosedürleri ve mekanizmaları oluşturun ve/veya mevcut olanları güçlendirin. Ölümüne veya ciddi yaralanmalara yol açan güç kullanımının raporlanmasını ve gözden geçirilmesini kurumsallaştırın ve standartlaştırın. Çıkarılan dersleri değerlendirin.

5. Ayrı otopsiler, mağdur tazmin programları, psiko-sosyal yardım, yakınların ölümüne ilişkin yardım, yaşamını yitiren mağdurların defnedilmesine ilişkin destek ve adalete erişim için finansman sağlanması dahil olmak üzere, kolluk uygulamalarının neden olduğu ihlallerden etkilenen aileleri ve toplulukları desteklemek için bağımsız mekanizmalar kurun ve bunlara kaynak sağlayın.

III. DİNLEYİN:

Afrika kökenli insanların sesinin duyulması şarttır

Afrika kökenli insanların ve ırkçılığa karşı çıkanların korunmasının ve seslerinin duyulmasının, endişelerinin dikkate alınmasının sağlanması.

1. Afrika kökenli insanların, özellikle kadınların ve gençlerin, kolluk ve ceza adalet sistemi ile politika oluşturma süreçleri dahil olmak üzere Devlet kurumlarında

her düzeyde etkin katılımını ve/veya temsilini sağlayın.

2. Irkçılığa karşı duran kişi ve kuruluşların geçmişteki ve mevcut katkılarını kabul edip dile getirin, eşitlik hareketleri arasında dayanışmayı teşvik edin ve destekleyin.

3. İfade özgürlüğü ve barışçıl toplanma haklarına tam saygı gösterilmesini sağlayın ve değişimi etkilemenin bir yolu olarak barışçıl protesto hakkını tanıyıp teslim edin.

4. Irk ayrımcılığına maruz kalmış veya kalmakta olan grupların mensuplarına özellikle dikkat ederek, protestolarda organizatörlerin, katılımcıların, gözlemcilerin ve gazetecilerin güvenliklerini ve haklarını koruyun.

5. Irkçılığa karşı duran kişi ve kuruluşlara yönelik her türlü insan hakları ihlali veya suistimali iddiasını etkin ve tarafsız bir biçimde ve zamanında soruşturun.

IV.TAZMİN EDİN:

Geçmişin miraslarıyla yüzleşin, özel önlemler alın ve onarıcı adaleti yerine getirin

İrkçılık, dehümanizasyon ve dışlamanın güncel biçimlerinin arkasında, köleleştirme, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti ve sömürgecilikle ilgili sorumlulukların kabul edilmemesinin ve zararların kapsamlı bir şekilde onarılmamasının yattığını kabul edin.

1. Köleleştirmeye, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticaretine ve sömürgeciliğe ve bunlarla ilişkili mirasa dair hakikat, adalet ve telafilerin, bunların tekrarlanmamasına ve uzlaşmaya katkıda bulunduğunu ve tüm toplumun yararına olduğunu kabul edin.
2. Köleleştirme, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticareti ve sömürgecilik ile bunların Afrikalılar ve Afrika kökenli insanlar üzerindeki kalıcı sonuçları hakkında ortak bir anlatı inşa etmek için ulusal ve diğer süreçleri oluşturun, güçlendirin ve bunları eksiksiz finanse edin.
3. Geniş ve kapsayıcı istişareler de dahil olmak üzere bu süreçlerin tasarımına ve uygulanmasına rehberlik etmek için Afrika kökenli insanların ve topluluklarının etkin katılımını sağlayın.
4. Yüzyıllardır süren şiddet ve ayrımcılık için, başta resmi tanıma ve özürler, hakikati açıklama süreçleri ve çeşitli şekillerde telafiler yoluyla olmak üzere Devletler içinde ve arasında geniş kapsamlı ve anlamlı girişimler aracılığıyla özür dileyin ve bunları telafi edin.
5. Köleleştirme, sömürgecilik ve müteakip ırk ayrımcılığı politikaları ve sistemleriyle tasarlanan ve şekillendirilen yapıları ve sistemleri ortadan kaldırın. Başta Afrika kökenli insanların katkılarını ve maruz kaldıkları zararları anmak ve köleleştirmenin, köleleştirilmiş Afrikalıların transatlantik ticaretinin ve sömürgeciliğin yüceltilmemesini sağlamak yoluyla olmak üzere kamusal alanı yeniden şekillendirin.

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

ESHİD
Eşit Haklar
İçin
İzleme Derneği